

MAAHANMUUTTAJANUORTEN KOKEMUKSIA OULUN SEUDUN NUORI-
SOASUNTOYHDISTYKSEN TEHOSTETUSTA ASUMISOHJAUKSESTA

Annika Heinonen ja
Marika Inkeroinen
Opinnäytetyö, kevät 2012
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak Pohjoinen, Oulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Diakonisen sosiaalityön
suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) +
Diakonin virkakelpoisuus

SISÄLTÖ

2 OULUN SEUDUN NUORISOASUNTOYHDISTYS.....	8
2.1 OsNan rooli palvelujärjestelmässä	8
2.2 Tehostettu asumisohjaus tukena nuoren arjessa	8
2.3 Asumisohjaajan rooli ja yhteistyökumppanit	10
3 ALAIKÄISENÄ YKSIN SUOMEEN TULLUT MAAHANMUUTTAJANUORI....	11
3.1 Maahanmuuttajanuoren turvapaikkaprosessi	12
3.2 Maahanmuuttajanuoren identiteetti	13
3.2.1 Kieli, kulttuuri ja erilaisuus osana identiteettiä.....	14
3.2.2 Uskonto osana identiteettiä.....	15
3.3 Maahanmuuttajanuoren tukeminen Suomessa	17
3.3.1 Yhteiskunnan tarjoama sosiaalinen tuki.....	18
3.3.2 Suomen evankelisluterilaisen kirkon tarjoama tuki	19
3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	22
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	23
4.1 Kohderyhmän kuvaus.....	23
4.2 Laadullinen tutkimus.....	24
4.3 Aineiston keruu teemahaastattelulla.....	25
4.4 Aineiston analysointi.....	27
5 TULOKSET	29
5.1 Käytännön tuki tehostetussa asumisohjauksessa	30
5.1.1 Kielen oppimisessa tukeminen	31
5.1.2 Raha-asioiden hoidossa tukeminen.....	33
5.1.3 Palveluohjaus	33
5.2 Psykososiaalinen tuki tehostetussa asumisohjauksessa.....	34
5.2.1 Sosiaalinen tukeminen.....	35
5.2.2 Uuteen kulttuuriin sopeutumisessa tukeminen.....	37
5.3 Tehostetun asumisohjauksen kehittäminen.....	39
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	42
7 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	44

7.1 Eettisyys	44
7.2 Luotettavuus.....	45
8 POHDINTA	48
8.1 Pohdintaa opinnäytetyöstä	48
8.2 Tulosten vertaaminen teoriaan sekä aiempiin tutkimuksiin.....	50
8.3 Jatkotutkimushaasteet.....	53
LÄHTEET	55
LIITE 1: Teemahaastattelun runko.....	59
LIITE 2: Taulukko käytännön tuesta tehostetussa asumisohjauksessa	61
LIITE 3:Taulukko psykososiaalisesta tuesta tehostetussa asumisohjauksessa	64

TIIVISTELMÄ

Heinonen, Annika & Inkeroinen, Marika. Maahanmuuttajanuorten kokemuksia Oulun seudun Nuorisoasuntoyhdistyksen tehostetusta asumisohjauksesta. Diak Pohjoinen, kevät 2012, 75s., 3 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, kirkollinen suuntautumisvaihtoehto, Sosionomi (AMK) + diakoni.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvailla yksin Suomeen tulleiden maahanmuuttajanuorten kokemuksia Oulun seudun Nuorisoasuntoyhdistyksen tehostetusta asumisohjauksesta. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Oulun seudun Nuorisoasuntoyhdistyksen kanssa. Tavoitteena oli tuottaa tietoa Oulun seudun Nuorisoasuntoyhdistykselle ja kartoittaa mahdollisia kehittämisalueita.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastatteluilla tehostettua asumisohjausta saaneilta maahanmuuttajanuorilta. Haastateltavia nuoria oli yhteensä neljä. Saatu aineisto litteroitiin ja analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tuloksista ilmeni, että maahanmuuttajanuoret kokivat tehostetun asumisohjauksen hyväksi ja tarpeelliseksi. Nuoret kokivat saaneensa asumisohjauksesta käytännön tukea ja psykososiaalista tukea. Tuloksista nousseet kehittämismahdollisuudet jäivät vähäisiksi. Kokemukset tehostetusta asumisohjauksesta olivat pääsääntöisesti myönteisiä.

Jatkotutkimushaasteina tulevaisuudessa ovat tehostetun asumisohjauksen vaikutukset maahanmuuttajanuoren kotoutumiseen sekä asumisohjauksen eroavaisuudet eri kaupungeissa.

Asiasanat: kvalitatiivinen tutkimus, tehostettu asumisohjaus, alaikäinen maahanmuuttajanuori

ABSTRACT

Heinonen, Annika & Inkeroinen, Marika. Language: Finnish. Diaconia University of Applied Sciences, north Oulu, spring 2012. 75 pages, 3 appendices. Degree program in diaconal Social Work, health care. Social Services, Bachelor of Social Sciences + Deacon.

The purpose of this thesis was to describe the supported housing counseling by the experiences of young underage immigrants who came to Finland alone. The thesis was executed in co-operation with the youth housing organization, Nuorisosunttoyhdistys of Oulu region, Finland. The aim was to provide new information for Nuorisosunttoyhdistys and survey the possible areas of development.

The thesis is a qualitative research. The material was collected by using the theme interview method. Four young immigrants who had received supported housing counseling were interviewed in November 2011. The data was analyzed by using inductive content analysis.

The results showed that the young immigrants experienced the supported housing counseling helpful and important. The young thought that the support they had received had been helpful in practical matters. They have also received psychosocial support. Potential development areas were not substantially shown in the results. The experiences of the supported housing counseling were mainly positive.

A further study challenge are the effects of the supported housing counseling in the young immigrant's integrating to the new society. Another challenge is to compare the differences between housing counseling in the different cities.

Keywords: qualitative research, supported housing counseling, young underage immigrant

1 JOHDANTO

Vuonna 2008 Suomeen tulevien nuorten maahanmuuttajien määrä kasvoi rajusti. Maahanmuuttoviraston tilastojen mukaan vuonna 2007 alaikäisenä yksin tulleita turvapaikanhakijoita oli Suomessa 98. Seuraavan vuoden tilastoissa hakijoiden määrä oli kasvanut niin, että vuonna 2008 alaikäisenä yksin tulleita turvapaikanhakijoita oli 706. Vuodesta 2008 määrä on tasaantunut. Vuoden 2010 lokakuun loppuun mennessä Suomesta oli hakenut turvapaikkaa 261 ilman huoltajaa tullutta alaikäistä. (Maahanmuuttovirasto i.a.)

Maahanmuuttajanuorten määrän lisääntyminen aiheutti aiempaa suuremman ohjaustarpeen myös Oulussa. Vuonna 2008 saapuneiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden suuri määrä näkyy edelleen kasvaneena ohjaustarpeena. Ilman huoltajaa Suomeen tulleet maahanmuuttajat ovat vaikeassa asemassa. Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleista nuorista valtaosa on oppivelvollisuusiän ylittäneitä 16 -17 -vuotiaita, jotka saavuttavat täysi-ikäisyyden pian oleskelulupapäätöksen jälkeen. Täysi-ikäisenä heille ei enää tarjota lakisääteisesti erityisiä tukipalveluita, vaikka nuorten valmiudet toimia itsenäisesti uudessa yhteiskunnassa voivat olla heikot. Opiskelu- tai työpaikan sekä asumisasioiden järjestäminen saattaa olla ylivoimaista, kun samalla taustalla voi olla esimerkiksi huoli omaisista kotimaassa, puutteellinen koulutustausta ja alkeellinen kielitaito. (Oulun kaupunki i.a.a.)

Oulun seudun Nuorisoasuntoyhdistyksen tehostettu asumisohjaus pyrkii vastaamaan maahanmuuttajanuorten ohjaustarpeeseen. Vuodesta 1991 toiminut Oulun seudun Nuorisoasuntoyhdistys vuokraa asuntoja sekä tarjoaa asumisen sisältöpalveluja nuorille. Kaupungin sosiaalityöntekijät voivat tarvittaessa ostaa maahanmuuttajanuorelle tehostettua asumisohjausta, joka tukee nuorta tämän muuttaessa ensimmäiseen omaan asuntoonsa Suomessa. Oulussa suuri osa Heikinharjun vastaanottokeskuksesta muuttaneista nuorista muuttaa OsNan

asuntoon ja saa tehostettua asumisohjausta tuekseen itsenäisen elämän alussa. (Oulun seudun Nuorisoasuntoyhdistys i.a.a)

Uuteen yhteiskuntaan sopeutumisessa kulttuurisilla ja uskonnollisilla tekijöillä on suuri merkitys. Haastattelemamme nuoret ovat kaikki islaminuskoisia ja tulevat maista, joissa islam on valtauskonto. Lähes kaikki islaminuskoiset maahanmuuttajat joutuvat pohtimaan omaa uskonnollisuuttaan uudessa yhteiskunnassa. (Husein 2011, 75-76) Uskonnollisuus on voinut olla merkittävä osa nuoren elämää tämän lähtömaassa. Uudessa elinympäristössä nuoria saattaakin vaivata yksinäisyyden lisäksi hengellisen tuen puute. Toisaalta muslimit ovat keskenään erilaisia sekä etnisesti että uskonnollisesti. Voi olla, ettei islaminuskoinen maahanmuuttaja ole kotimaassaan kokenut uskontoa itselleen tärkeäksi tai ollut uskonnollisesti aktiivinen. (Husein 2011, 73-74)

Suomen evankelisluterilaisen kirkon maahanmuuttajatyö pyrkii huomioimaan alaikäisenä Suomeen tulleet nuoret. Kirkon mukaan nuoret tarvitsevat erityistä ohjausta ja aktiviteettia haavoittuvassa elämäntilanteessaan. Diakonian lähtökohtana ovat Jeesuksen esimerkki ja hänen opetuksensa. Raamatun mukaan Jeesus kohtasi apua tarvitsevat, köyhät, sairaat ja syrjäytetyt. Hän kuunteli, auttoi ja paransi heitä ja julisti anteeksiantamuksen sanomaa. Suomen evankelisluterilaisen kirkon diakonia kohtaa ihmiset tasa-arvoisesti kansallisuudesta tai uskonnosta riippumatta. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.a.)

Opinnäytetyömme on teemahaastattelujen avulla toteutettu laadullinen tutkimus. Teimme opinnäytetyömme yhteistyössä Oulun seudun Nuorisoasuntoyhdistyksen kanssa. Opinnäytetyömme kuvaa nuorten kokemuksia tehostetussa asumisohjauksessa saamastaan tuesta. Lisäksi työn tavoitteena oli kartoittaa mahdollisia kehittämistarpeita. Alaikäisten maahanmuuttajien kokemuksia tehostetusta asumisohjauksesta ei ole aiemmin tutkittu, joten opinnäytetyömme tuo OsNalle ja sen yhteistyökumppaneille tarpeellista tietoa maahanmuuttajanuorten kokemuksista.

2 OULUN SEUDUN NUORISOASUNTOYHDISTYS

2.1 OsNan rooli palvelujärjestelmässä

OsNa eli Oulun seudun Nuorisoasuntoyhdistys on Nuorisoasuntoliitto ry:n (NAL) jäsenjärjestö. Yhdistyksen jäsenenä on oululaisia nuoriso-, opiskelija- ja muita järjestöjä sekä yksityishenkilöitä. OsNa tarjoaa asuntoja ja asumisen sisältöpalveluja nuorille sekä toteuttaa sosiaalista isännöintiä. Pääkohderyhmä ovat työsikäyvät ja ensiasuntoon muuttavat 18-29-vuotiaat nuoret. (Oulun seudun Nuorisoasuntoyhdistys i.a.a)

Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistys toimii yhteistyössä Oulun kaupungin kanssa. Oulun kaupungin sosiaalityöntekijät tekevät päätökset tehostetun asumisohjauksen ostamisesta. Suuri osa vastaanottokeskuksesta muuttaneista nuorista muuttaa OsNan asuntoon ja saa tarvittavan määrän asumisohjausta. (Oulun seudun Nuorisoasuntoyhdistys i.a.a)

2.2 Tehostettu asumisohjaus tukena nuoren arjessa

Pääkohderyhmänä tehostetussa asumisohjauksessa ovat 16–22-vuotiaat yksin maahan tulleet turvapaikanhakijataustaiset maahanmuuttajat. Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistys pyrkii vastaamaan tarpeeseen, joka syntyy maahanmuuttajanuoren muuttaessa pois vastaanottokeskuksesta. Tehostettu asumisohjaus tukee nuorta uuden elämänvaiheen alussa. Tehostettuun asumisohjaukseen otetaan lisäksi asumiseensa tai muuhun elämänhallintaan tuen tarpeessa olevia mielenterveys- ja päihdekuntoutujia sekä vammaishuollon asiakkaita. (Oulun seudun Nuorisoasuntoyhdistys i.a.b)

OsNan asumisohjaajat lähtevät siitä ajatuksesta, että onnistunut asuminen tukee vahvasti muuta hyvinvointia. Tehostetussa asumisohjauksessa nuoren vointia seurataan ja tarvittaessa siitä raportoidaan muille tahoille. OsNan rooli

on ensisijaisesti tukea hyvään asumiseen tarjoamalla laadukkaita asuntoja ja yksilöllistä tukea. Sopeutumiseen liittyvien ongelmien ratkominen ja nuoren tukeminen uudessa elämäntilanteessa kuuluvat asumisohjaajien jokapäiväiseen toimenkuvaan. (Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistys i.a.b)

Aluksi OsNan asumisohjaaja haastattelee nuoren. Haastattelussa mukana ovat nuori itse, asumisohjaaja, alaikäisellä maahanmuuttajanuorella edustaja sekä mahdollisesti tulkki. Haastattelussa asumisohjaaja selvittää muun muassa asiakkaan itsenäisen asumisen edellytykset, vuokranmaksukyvyyn, asumistoiveita sekä esittelee OsNan toimintaa. (Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistys i.a.b)

Haastattelun ja myönteisen päätöksen jälkeen pidetään verkostopalaveri, jossa käydään läpi asumiseen liittyviä seikkoja. Palaveriin osallistuvat nuoren lisäksi sosiaalityöntekijä, alaikäisellä maahanmuuttajalla edustaja sekä asumisohjaaja. Palaverissa allekirjoitetaan vuokrasopimus ja tehdään viimeistään päätös kaupungin tarjoamasta vuokravakuudesta. Lisäksi sovitaan asumisohjauksen käynnistämistä ja käydään läpi asumisohjauksen sisältöä. Palaverissa käydään läpi nuoren kokonaistilanne sekä käytännön asioita liittyen muuttoavustukseen, mahdolliseen kotoutumissuunnitelmaan, uuteen harrastukseen, vuokranmaksuun ja etuuksien hakemiseen. Toinen verkostopalaveri pidetään nuoren kotona noin kuukauden kuluttua. (Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistys i.a.b)

Tehostetun asumisohjauksen alussa asumisohjaaja tarkastaa yhdessä nuoren kanssa asunnon kunnon. Nuoren kanssa käydään läpi vuokra-asunnossa asumiseen liittyviä sääntöjä ja käytäntöjä. Lisäksi allekirjoitetaan asumisohjaussopimukset, jotka velvoittavat nuorta ja asumisohjaajaa sitoutumaan ohjaukseen. Asumisohjaaja miettii nuoren kanssa tämän taloudellista tilannetta, tukien hakemista ja muita käytännön asioita. Nuoren kanssa tehdään yhdessä kodin kansio, johon kerätään tärkeitä papereita. (Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistys i.a.b)

Tehostettu asumisohjaus toteutuu pääasiassa kotikäynteinä ja yksilötyönä. Nuorta voidaan tavata myös kentällä ja OsNan toimistolla. Ohjauksessa opetellaan vuokra-asumisen sääntöjä, vuokranmaksua, asumisturvallisuuteen liittyviä

asioita sekä asunnon kunnossapitoa. Taloudenhallinta näyttelee asumisohjauksessa suurta roolia ulottuen laskujen maksamisesta etuuksien hakemiseen. Nuorta voidaan tukea myös muissa virallisten asioiden hoitamisessa sekä kouluun, työelämään, arkeen tai harrastustoimintaan liittyvissä asioissa. Ohjaukseen kuuluu yksilötapaamisten lisäksi säännölliset verkostotapaamiset yhteistyötahojen kanssa. (Oulun seudun Nuorisoasuntoyhdistys i.a.b)

2.3 Asumisohjaajan rooli ja yhteistyökumppanit

Asumisohjaajan rooli on olla aikuisena nuorelle. Ohjaajalle ei kuulu kasvatusvastuu, mutta nuoren psyykkistä vointia seurataan, ja hänet voidaan tarvittaessa ohjata sopivan palvelun piiriin. Käytännön ohjaustyön lisäksi psykososiaalinen tuki ja nuoren kannattelu vaikeissa elämäntilanteissa on erityisen tärkeää. Nuoren ikä ja tuen tarve määrittelevät asumisohjauksen keston. Ohjauksen kesto vaihtelee kolmesta kuukaudesta kahteen vuoteen. Asumisohjauksen loppuessa asiakas ei saa enää tukea kotiinsa, vaan jää muiden tahojen seurantaan. (Oulun seudun Nuorisoasuntoyhdistys i.a.b)

Tehostetussa asumisohjauksessa yhteistyötä Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistyksen kanssa tekevät vuokranantajana toimiva Oulun Moniasunnot sekä kiinteistöhuolto Oulun Perusisännät. Lähettävinä tahoina toimivat Oulun vastaanottokeskus, maahanmuuttajapalvelut, lastensuojelu, mielenterveystoimisto sekä vammaishuolto. Lisäksi yhteistyötä tehdään terveydenhuollon, alaikäisten maahanmuuttajanuorten edustajien, oppilaitosten sekä päihdehuollon kanssa. (Oulun seudun Nuorisoasuntoyhdistys i.a.b)

3 ALAIKÄISENÄ YKSIN SUOMEEN TULLUT MAAHANMUUTTAJANUORI

Maahanmuuttaja on yleiskäsite kaikille eri perustein maahan muuttaneille henkilöille. Maahanmuuttaja voi olla pakolainen, kiintiöpakolainen, turvapaikanhakija, ulkomaalainen, siirtolainen tai paluumuuttaja. Pakolainen on ulkomaalainen henkilö, joka on joutunut vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen, poliittisen mielipiteen, sodan tai väkivallan vuoksi. Kiintiöpakolainen on henkilö, jolle YK:n pakolaisasiain päävaltuusto (UNHCR) on myöntänyt pakolaisen aseman ja hän saapuu maahan valtion määrittelemän pakolaiskiintiön puitteissa. Kiintiöpakolaiset saapuvat usein pakolaisleireiltä. (Maahanmuuttovirasto i.a.)

Turvapaikanhakija pyytää toisesta maasta suojaa ja oleskeluoikeutta. Turvapaikanhakijan maassa olemisen käsittely on vielä kesken. Turvapaikanhakija saa jäädä Suomeen, jos hänen katsotaan tarvitsevan kansainvälistä suojelua tai suojaa inhimillisten syiden vuoksi. Turvapaikkapäätöksiä myönnettiin Suomessa vuonna 2009 yhteensä 1373. Päätöksistä 116 henkilölle myönnettiin turvapaikka ja loput olivat suurimmaksi osaksi tilapäisiä oleskelulupia. (Maahanmuuttovirasto i.a.)

Pohjois-Pohjanmaalla väestöstä maahanmuuttajia on huomattavasti pienempi osuus kuin Etelä-Suomessa. Vuonna 2009 Oulussa ulkomaalaisten osuus väestöstä oli 2,2 prosenttia, kun se esimerkiksi Helsingissä oli 7,2 ja Turussa 4,7 prosenttia. Maahanmuuttajien määrä on kuitenkin kasvamaan päin myös Pohjois-Pohjanmaalla. Viime vuosina maahanmuuttajien määrä Pohjois-Pohjanmaalla on kasvanut noin 280 henkilöllä vuodessa. (Pohjois-Pohjanmaan maahanmuuttostrategia 2015, 18-19)

Alaikäisenä ilman huoltajaa tullut turvapaikanhakija-käsitettä ei ole määritelty virallisesti. Alaikäiseksi turvapaikanhakijaksi voidaan kutsua alle 18-vuotiasta ilman laillista ja tosiasiallista huoltajaa maahan turvaa hakemaan tullutta lasta, joka tarvitsee kansainvälistä suojelua. Nuoren henkilön turvapaikkakäsittelyssä poliisin tai rajavartiolaitoksen tulee kiinnittää erityistä huomiota hakijan iän sel-

vittämiseen henkilöllisyyttä selvitettäessä. Lapsille tarkoitetut vastaanottokeskukset ottavat vastaan ilman vanhempaa tulleet ala-ikäiset henkilöt. (Maahanmuuttovirasto i.a.)

3.1 Maahanmuuttajanuoren turvapaikkaprosessi

Alaikäisten turvapaikanhakijoiden hakemukset on käsiteltävä kiireellisesti ulkomaalaislain 6§:mukaan. (Ulkomaalaislaki 2004) Päätöksenteossa on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen etuun sekä hänen kehitykseensä ja terveyteensä liittyviin seikkoihin. Vaikka alaikäisiä koskevat päätökset pyritään tekemään kiireellisinä, voivat käsittelyajat venyä pitkiä. Vuonna 2009 käsittelyaika alaikäisen turvapaikkahakemukselle oli 192 vuorokautta. Etenkin alaikäiselle turvapaikanhakijalle odottaminen on raskasta. Ero vanhemmista tai huoltajasta, mahdolliset traumaattiset kokemukset sekä epävarmuus tulevasta vaikuttavat lapseen. Suomessa lasten kanssa tekemisissä olevien aikuisten tulisikin pyrkiä luomaan turvallinen ja luottamuksellinen ilmapiiri, vaikka lapsen todennäköisyys jäädä Suomeen olisi heikko. (Pakolaisneuvonta ry i.a, 8)

Alaikäisen turvapaikanhakijan turvapaikkaprosessi alkaa, kun turvapaikanhakija saapuu Suomeen ja jättää hakemuksensa rajaviranomaiselle tai poliisille. Poliisi tai rajaviranomainen kuulustelee turvapaikanhakijalta hänen henkilöllisyytensä, matkareittinsä sekä kotimaasta lähtemisen syyt. Lasten mahdolliset sukulaisuussuhteet selvitetään. (Euroopan muuttoliikeverkosto i.a, 10.)

Selvityksen jälkeen maahanmuuttovirasto tekee alaikäiselle turvapaikanhakijalle turvapaikkapuhuttelun, jossa selvitetään turvapaikanhakijan maahantulosyyt. Maahanmuuttovirasto tekee päätöksen turvapaikkahakemuksesta lapsen kertomuksen, asiakirjatodisteiden sekä hänen kotimaansa ihmisoikeus- ja turvallisuustilanteesta olevien tietojen perusteella. Päätöksen ollessa myönteinen hakijalle myönnetään oleskelulupa Suomeen joko pakolaisuuden, toissijaisen suojelutarpeen tai jonkin muun syyn perusteella. Maahanmuuttovirasto voi myös katsoa, ettei hakijan oleskeluluvalle ole perusteita. Silloin se tekee hakemukseen

kielteisen päätöksen, joka yleensä tarkoittaa myös turvapaikanhakijan käännytämistä tai karkottamista. (Euroopan muuttoliikeverkosto i.a, 10.)

Turvapaikkapuhuttelun jälkeen alaikäinen turvapaikanhakija sijoitetaan ryhmäkotiin odottamaan Maahanmuuttoviraston päätöstä. Suomen lain mukaan alaikäiselle turvapaikanhakijalle on määrättävä edustaja, jonka tehtävänä on valvoa, että lapsen etu toteutuu menettelyn aikana. (Pakolaisneuvonta ry i.a, 9.) Jos hakijalle myönnetään turvapaikka, hän saa pakolaisen statuksen. Hän voi myös saada oleskeluluvan toissijaisen suojelun perusteella, humanitaarisen suojelun perusteella tai yksilöllisen inhimillisen syyn vuoksi. Suomessa oleskeluluvan voi lisäksi saada tilapäisenä tai ihmiskaupan uhrina. (Pakolaisneuvonta ry i.a, 30.) Nuoren täytyy rekisteröityä maistraatissa saadakseen suomalaisen henkilötunnuksen. Jos nuori on täyttänyt 17 vuotta, hänelle laaditaan työ- ja elinkeinokeskuksessa kotouttamissuunnitelma. Nuoren on myös asioitava Kellassa päästäkseen suomalaisen sosiaaliturvan piiriin. (Pakolaisneuvonta ry i.a, 23.)

3.2 Maahanmuuttajanuoren identiteetti

Käsitlemme teoreettisessa viitekehyksessä maahanmuuttajanuoren identiteettiä, koska identiteetti on perusta, jolle ihminen rakentaa kuvan itsestään ja ympäröivästä maailmasta. Identiteetti on laaja-alainen käsite ja siihen liittyy erilaisia ulottuvuuksia. Tuomme esille identiteettiin liittyen kielen, kulttuurin, etnisyyden ja erilaisuuden, koska ne ovat piirteitä jotka korostuvat maahanmuuttajanuorista puhuttaessa. Etninen identiteetti on yksilön tietoisuutta siitä, että hän kuuluu johonkin muista etnisesti erottuvaan ryhmään ja kokee samaistumista ryhmäänsä. Etnisen identiteetin muotoutuminen on jatkuva prosessi, jossa tapahtuu itsensä uudelleen määrittelyä ja arviointia. Tämän vuoksi ihminen voi hyvin samaistua etniseen ryhmäänsä, vaikka eläisi kulttuurinsa ulkopuolella tai poikkeaisi valtakulttuurin edustajista. (Liebkind 1994, 22–23.)

Ihmisten identiteetit ovat erilaisia, moninaisia ja muuttuvia. Identiteetin avulla ymmärrämme keitä olemme. Identiteetit pohjautuvat kieleen ja kulttuuriin. (Pietikäinen, Duffa&Laihiala-Kanniainen 2002, 9-10.) Identiteetti pyrkii määrittelemään ihmisten erilaisuuden sekä samankaltaisuuden toisiinsa nähden. Identiteetti muotoutuu vuorovaikutuksesta muiden ihmisten kanssa. Ihmiset käyvät jatkuvasti toistensa kanssa identiteettineuvotteluja huomaamattaan. Identiteettineuvottelut heijastuvat identiteetin sisältöön sekä arvoon. Identiteetin sisältö ja arvokeskustelut käsittelevät sitä, mitä olemme ja minkä arvoisia olemme. (Liebkind 1998, 107–109.)

Vaikka juurtuminen tiettyyn etniseen ryhmään nähdään usein pysyvänä ilmiönä, etniset identiteetit voivat muuttua ihmisen elinaikana. (Liebkind 1988, 38.) Maahanmuuttajanuoren identiteetit ovat usein monimuotoisia yhdistelmiä, joissa näkyvät vanhempien sekä uuden kotimaan kulttuurin normit. Maahanmuuttajanuorelle samaistuminen omaan etniseen ryhmään on olennaista. Kokemus samaan etniseen ryhmään kuulumisesta vahvistuu esimerkiksi kielen, uskonnon, myyttien ja fyysisten sekä kulttuuristen piirteiden samankaltaisuutena. (Liebkind 1998, 114; Verkuyten 2005, 74–75.)

3.2.1 Kieli, kulttuuri ja erilaisuus osana identiteettiä

Kieli on yksi identiteetin vahvimista tunnusmerkeistä. Kieli on väline, jolla identiteettiä rakennetaan, muutetaan, arvostetaan ja väheksytään. Kieli ja identiteetti kytkeytyvät tiivisti kulttuuriin, ihmisiä yhdistäviin tottumuksiin sekä ajattelutapoihin. Kielen merkitykset heijastuvat myös kulttuurissa eläviin arvoihin ja normeihin. Kielen avulla ihminen selittää syitä ja seurauksia, keksii ja kuvittelee, jakaa ajatuksia muiden ihmisen kanssa ja siirtää tietoa seuraaville sukupolville. (Pietikäinen, Duffa&Laihiala-Kanniainen 2002, 9-10.)

Jos kulttuuri määritellään laajasti, sillä tarkoitetaan tietyn yhteiskunnan koko elämäntapaa, johon kuuluvat henkinen, älyllinen sekä materiaallinen ulottuvuus. (Alho ym. 1988, 32–32.) Kulttuuria ovat tavat, tiedot, uskomukset, normit ja tun-

neilmaisut, jotka yhdistävät saman yhteiskunnan jäseniä (Allart 1983, 20). Kulttuuri ja identiteetti ovat vahvasti yhteydessä toisiinsa. Kulttuuri periytyy menneisyydestä ja se on osa ihmisen maailmankuvaa. Ihmisen psyyke muodostuu pitkälti kulttuurin mukaan. (Liebkind 1994, 21–22.)

Kulttuurisen moninaistumisen Suomessa on nähty koskettavan erityisesti nuorta sukupolvea. Monikulttuurisuusajattelun mukaan oma kulttuuri nähdään arvokkaana sekä säilyttämisen arvoisena. (Opetusministeriö 2007, 21–24.) Monikulttuurinen nuori voi paikantaa itsensä maailmankansalaiseksi. Maailmankansalaisuus voidaan nähdä myönteisellä tavalla pysyvänä tasapainotteluna kahden kotimaan- ja kulttuurin välillä. (Harinen & Ronkainen 2010, 279.) Maahanmuutto- ja Eurooppaministeri Astrid Thors näkee monikulttuurisuuden mahdollisuutena ylläpitää omaa kulttuuria ja valita oma identiteettinsä, kun samalla eletään maan lakien mukaisesti. Identiteetit ovat nykymaailmassa mosaiikkimaisia kulttuurien sekoittuessa toisiinsa. (Thors 2011.)

Kulttuurista erilaisuutta lähestytään monikulttuurisissa yhteiskunnissa sekä yhteisöissä useimmiten ongelma- tai haasteretoriikan keinoin. Erilaisuus koetaan häiritseväksi, tasoitettavaksi tai haltuun otettavaksi asiaksi. (Hall 2003, 85-86.) Monikulttuurisilla nuorilla käsitykset erilaisuudesta ja sen ymmärtämisestä ovat kuitenkin olennainen osa sosiaalista tasa-arvoa. Nuorten käsitykset ja näkemykset eivät ole muotoutuneet hierarkkisesti eriarvoisiksi asemiksi. Tämä näkyy nuorten suhtautumisena luonnollisesti siihen, että ympärillä olevat ihmiset näyttävät erilaisilta ja toimivat eri tavoin. Erilaisuus ei ole jotain mitä suvaitaan, kunnioitetaan ja opetellaan huomioimaan, vaan jotain, johon on kasvettu ja joka ymmärretään perustavanlaatuisesti. (Yuval-Davis 1999, 95.)

3.2.2 Uskonto osana identiteettiä

Hengellisyydestä eli spiritualiteetista puhutaan usein puhuttaessa rukouksesta, mietiskelystä ihmisen sisäisestä uskonnollisesta elämästä. Spiritualiteettiin liittyy voimakkaasti kokemuksellinen ulottuvuus. Yksinkertaisimmillaan se tarkoittaa hengellistä elämää. Kristillisessä spiritualiteetissa liitetään yhteen kristillisen

uskon opillinen aines sekä henkilökohtainen kokemus elämästä, joka eletään kristillisen uskon pohjalta. (Kotila 2003, 14.)

Spiritualiteetti voidaan nähdä myös kirkkokunnista ja uskonnoista irrallisena ilmiönä. Sanalla viitataan usein myös rukousta ja meditaatiota koskeviin käytäntöihin, joiden avulla etsitään elämän eheyttä ja kokonaisvaltaisuutta. Tästä näkökulmasta spiritualiteetti voidaan määritellä yleisesti ihmisen syväksi persoonalliseksi tavaksi olla ja elää. Spiritualiteetin sisältö on usein uskonnollinen tai moraalinen. Spiritualiteetin perustana on kaikille uskonnoille yhteinen tietoisuus siitä, että elämän arkitason takana on jotakin, mikä antaa elämälle sen varsinaisen merkityksen. (Kotila 2003, 18-19.)

Kaikki haastattelemamme nuoret ovat uskonnolliselta vakaumukseltaan muslimeja. Tämän vuoksi käsittelemme islamin uskoa liittyen maahanmuuttajanuoren identiteettiin. Uskontoa ja kulttuuria on vaikea erottaa toisistaan. Erilaiset kulttuuriset tavat usein sekoittuvat uskonnollisiin käsityksiin. Suomeen muuttaneet muslimit tulkitsevat uskontoa eri tavoin, koska tulevat eri maista ja erilaisista kulttuureista. (Moallin 2005, 97-98.)

Muslimit ovat keskenään erilaisia sekä etnisesti että uskonnollisesti. Moni Suomessa asuva muslimi oudoksuu sitä, että hänet liitetään toiselta puolelta maailmaa tulleisiin muslimeihin pelkästään hänen uskontonsa vuoksi. Muslimin identiteetti ei rakennu pelkästään islamin varaan. Suurimmalle osalle identiteetin kannalta tärkeämpi asia on muun muassa oma kieli, kansallisuus, kulttuuri, ammatti, työ tai perhe. (Husein 2011, 73-74.)

Ihmisen Identiteetti muuttuu elinympäristön vaihtumisen seurauksena. Lähes kaikki maahanmuuttajamuslimit joutuvat pohtimaan omaa uskonnollisuuttaan uudessa yhteiskunnassa. Muslimimaahanmuuttajan identiteetin muuttuminen voi johtaa identiteettikriisiin. Muslimimaahanmuuttajalla identiteetin muutoksen vaikuttavat muun muassa oman sosiaalisen tukiverkoston jääminen lähtömaahan sekä siirtyminen muslimienemmistöisestä muslimivähemmistöiseen yhteiskuntaan. Mahdolliseen identiteettikriisiin vaikuttaa myös se, että uudessa yh-

teiskunnassa perheen eri sukupuolten edustajilla ei ole samanlaisia selkeästi määriteltyjä rooleja kuin muslimimaissa. (Husein 2011, 75-76.)

Länsimaissa asuvista musliminuorista on vain pieni osa uskonnollisesti aktiivisia. Osa muslimeista on ollut jo lähtömaassa uskonnollisesti passiivisia, joten heidän uskonnollisessa elämässä ei välttämättä tapahdu muutoksia heidän saapuessaan Suomeen. Osa taas on lähtenyt kotimaastaan pakoon juuri uskontoa tai uskontopakkoa. Uuteen maahan saavuttuaan moni uskontoaan aktiivisesti kotimaassaan harjoittanut muslimi luopuu uskonnonharjoittamisesta. Uskonnonharjoittamisen hiipuminen voi näkyä muun muassa siten, että luovutaan päivittäisistä rukoushetkistä. Musliminaiset taas voivat jättää käyttämästä hui-via. (Husein 2011, 75-76.)

Toisaalta osa muslimimaahanmuuttajista muuttuu arvomaailmaltaan entistä konservatiivisemmiksi uudessa kotimaassaan. Joskus taustalla voi olla pelko liiallisesta maallistumisesta, jolloin omaa uskonnollisuutta pyritään korostamaan. Myös se, että valtaväestö suhtautuu henkilöön ensisijaisesti muslimina, saattaa vahvistaa hänen uskonnollisuuttaan. Jokaisella muslimilla, aivan kuten kaikilla muillakin on päällekkäisiä ja rinnakkaisia identiteettejä, jotka ovat sovittavissa yhteen. Muslimimaahanmuuttajat ovat onnistuneet sovittamaan uskontonsa uusiin kulttuureihin ja erilaisiin yhteiskunnallisiin oloihin yleisesti ottaen hyvin. (Husein 2011, 76-79.)

3.3 Maahanmuuttajanuoren tukeminen Suomessa

Kotouttamislain mukaan kunnalla tulee olla kotouttamisohjelma, joka määrittää kotouttamislain piiriin kuuluvien maahanmuuttajien kotouttamista. Kotouttamisessa sovitaan kunnan, työvoimatoimiston ja maahanmuuttajan kesken toimenpiteistä, jotka tukevat maahanmuuttajaa ja hänen perhettään yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavien taitojen ja tietojen hankkimisessa. (Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 1999.)

Kunnat, seurakunnat, järjestöt ja yhdistykset järjestävät erilaisia kotouttamistoimintoja. Toiminnot ovat joko jatkuvaa toimintaa tai määräajaksi rahoitettuja projekteja, joilla tähdätään maahanmuuttajien kotouttamiseen, työllistymiseen ja vahvistumiseen. Tavoitteena on lisäksi maahanmuuttajien voimavarojen hyödyntäminen ja aktivoiminen, syrjäytymisen ehkäiseminen sekä yhteistyön kehittäminen viranomaisten, kantasuomalaisten kansalaisjärjestöjen ja maahanmuuttajien järjestöjen kanssa. (Mikkonen 2005, 57.)

Kotouttamissuunnitelmaan kirjattujen kotouttamistoimintojen lisäksi on muuta toimintaa, jonka kohderyhmänä voivat olla jotkin tietyt etniset ryhmät, ikäryhmät tai muut erityisryhmät. Koska maahanmuuttajat saapuvat erilaisista tilanteista ja taustoista, kaikkien tarpeita vastaavaa toimintaa on haastavaa järjestää. Maahanmuuttajien hakeutuminen palvelujen piiriin vaihtelee. (Mikkonen 2005, 57)

3.3.1 Yhteiskunnan tarjoama sosiaalinen tuki

Kunnat tarjoavat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja vastaanottamilleen pakolaisille ja paluumuuttajille. Lakisääteisiä kotouttamispalveluita tarjotaan pakolaisille kolmen vuoden ajan, minkä jälkeen maahanmuuttajat siirtyvät sosiaali- ja terveyspalvelujen alueellisten palveluiden piiriin. Oulussa maahanmuuttajien sosiaalityön palvelut huolehtivat Ouluun vastaanotettavien pakolaisten vastaanoton sekä kotouttamispalveluiden järjestämisestä. (Oulun kaupunki i.a.a.)

Anna Mikkosen mukaan kotouttamistoiminta voidaan jakaa kolmeen tasoon: sosiaaliseen, tiedolliseen ja toiminnalliseen. Sosiaaliseen tasoon kuuluu sellainen toiminta, jonka tavoitteena on maahanmuuttajien psykososiaalisen tilanteen vahvistaminen. Sosiaalinen kotouttamisen taso mahdollistaa sosiaalisten verkostojen luomisen sekä vertaisryhmien muodostumisen. Tiedolliseen tasoon kuuluu kielitaidon ja esimerkiksi yhteiskuntataitojen ja työllistymisedellytysten kehittäminen, ja toiminnalliseen taso sisältää muun toiminnan, kuten kerhot, liikuntaryhmät ja retket. (Mikkonen 2005, 59)

Oulussa maahanmuuttajanuorten tarpeisiin pyritään vastaamaan erilaisten hankkeiden avulla. Kaupunki rahoittaa kolmivuotista Maahanmuuttajanuorten ohjaushaketta, joka päättyy maaliskuussa 2012. Hankkeen kohderyhmänä ovat 16 - 25-vuotiaat myöhään maahan muuttaneet nuoret. Hanke pyrkii ehkäisemään maahanmuuttajanuorten syrjäytymistä suomalaisesta koulutusjärjestelmästä, edistää nuorten siirtymistä työelämään ja edistää maahanmuuttajanuorten kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan ohjauksen avulla. Hankkeen avulla nuori saa tietoa eri oppilaitoksista ja opetusta tarjoavista organisaatioista Oulun seudulla sekä kokemuksia ammateista ja työharjoitteluun ja työelämään liittyvistä asioista. (Oulun kaupunki i.a.b)

Oulun toimii myös kaupungin ylläpitämä kansainvälinen toimintakeskus Villa Victor, joka tarjoaa toimintaa Oulussa asuville maahanmuuttajille sekä kantaväestölle. Villa Victorin tavoitteena on lisätä myönteistä vuorovaikutusta suomalaisten ja maahanmuuttajien kesken, parantaa ja edistää maahanmuuttajaryhmien keskinäisiä suhteita sekä edistää Oulussa viihtymistä. Villa Victorissa järjestetään info-tilaisuuksia, kielikursseja, kerhoja, juhlia ja tapahtumia. Toiminta tukee nuorta sosiaalisten kontaktien luomisessa ja sitä kautta yhteiskuntaan sopeutumisessa. (Villa Victor i.a.)

3.3.2 Suomen evankelisluterilaisen kirkon tarjoama tuki

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon monikulttuurisen työn tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista sekä osallisuutta kirkkoon ja suomalaiseen yhteiskuntaan. Kirkkohallitus tukee seurakuntia maahanmuuttajatyössä ja kannustaa avoimuuteen erilaisten kulttuurien kohtaamisessa. (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a.b.)

Ekumeenisessa paastojulistuksessa Suomen evankelis-luterilainen kirkko julistaa haluavansa puolustaa ihmisarvoa käytännön toimin arkipäivässä, seurakunnissa ja yhteiskunnassa. Kirkko pyrkii edistämään kaikkien maassa olevien ihmisten hyvinvointia, perheyhteyttä, elämänlaatua ja ihmisoikeuksia. Se myös

pyrkii kutsumaan eri puolelta maailmaa tulevia yhteyteen ja osallisuuteen. Kirkko asettuu hädässä olevien turvapaikanhakijoiden puolelle ja puolustaa heidän oikeuttaan kansainväliseen suojeluun Suomessa. Kirkko kannustaa jäseniään ottamaan vastuunsa, jakamaan omastaan ja toimimaan epäoikeudenmukaisuuksien poistamiseksi maailmasta. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.b.)

Monikulttuurinen seurakunta antaa tilaa eri tavalla ajatteleville ihmisille ja erilaisille tavoille ilmaista kristillistä uskoa. Seurakunnan monikulttuurisuutta pyritään kehittämään ottamalla maahanmuuttajia mukaan vapaaehtoistehtäviin. Työharjoittelulla ja tukityöllistämisen avulla seurakunta tukee maahanmuuttajien pääsyä työelämään. Monikulttuurisessa työssä seurakunnassa nousevat esiin osallisuuden edistäminen, moniammatillinen yhteistyö, paikallinen verkostoyhteistyö, ekumeenisuus ja perhekeskeinen työote. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.b.)

Kirkot ja uskonnolliset yhteisöt ovat usein olleet tarjoamassa fyysistä ja henkistä turvaa eri tavoin vainotuille ja apua tarvitseville ihmisille. Kirkko turvapaikkana – käytäntöä käytetään tilanteissa, joissa yksittäinen henkilö tai perhe kääntyy seurakunnan tai kristillisen yhteisön puoleen turvaa, neuvoa ja tukea saadakseen. Näissä tilanteissa apua tarvitseva on saanut kielteisen turvapaikka- tai oleskelulupapäätöksen. Kirkkoturva tarkoittaa ihmisen hädän vakavasti ottamista ja hänen auttamistaan siten kuin se on mahdollista. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.b.)

Myös pakolaisille kirkko pyrkii antamaan tukensa. Paikallisseurakunnat ovat osa kiintiöpakolaisia vastaanottavaa paikallista yhteisöä ja voivat tarjota tukeaan ja turvallisuutta uuden elämän alussa. Seurakunnat myös tekevät yhteistyötä alueellaan toimivien vastaanottokeskusten kanssa. Turvapaikkapäätöstä odotteleville seurakunnat voivat järjestää virkistystoimintaa ja seurakunnan elämään ja toimintaan perehdyttäviä tilaisuuksia. Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleet tarvitsevat kirkon mukaan erityistä ohjausta ja aktiviteettiä haavoittuvassa elämäntilanteessaan. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.b.)

Evangelisluterilaisen kirkon diakoniaa tehdään kokonaisvaltaisesti kristillisestä ihmiskäsityksestä lähtien. Diakonia on kirkon olemuksen ydin ja se on määritelty kirkkolaissa yhdeksi kirkon päätehtävistä. Kristillinen ihmiskäsityksen mukaan ihminen kohdataan Jumalan luomana ja Jumalan kuvana. Auttamisen tulee toteutua universaalina ja kaikkia ihmisiä koskettavana. (Gothoni&Jantunen 2010, 93-97.) Maahanmuuttajanuori kuuluu kirkon diakonian piiriin yhdenvertaisena muiden kanssa. Alaikäisenä Suomeen saapuvat maahanmuuttajanuoret ovat haavoittuvassa asemassa. Evangelisluterilaisen kirkon diakoniatyö pyrkii tukemaan heitä haastavassa tilanteessa. Kirkkojärjestyksessä kuvataan diakoniaa seuraavasti: "Seurakunnan ja sen jäsenten tulee harjoittaa diakoniaa, jonka tarkoituksena on kristilliseen rakkauteen perustuva avun antaminen erityisesti niille, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta". (Suomen evangelisluterilainen kirkko i.a.a.)

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Opinnäytetyössämme on kaksi tutkimustehtävää:

1. Millaista tukea nuoret ovat saaneet tehostetusta asumisohjauksesta?
2. Millaisia kehittämismahdollisuuksia tehostetussa asumisohjauksessa nuorten mielestä on?

Opinnäytetyössämme pyrimme haastattelujen avulla selvittämään, mitä tehostettu asumisohjaus nuorten näkökulmasta on, ja millaisiin asioihin nuori on kokenut saaneensa tukea. Opinnäytetyössämme tutkimme sitä, miten maahanmuuttajanuoret kokevat tehostetun asumisohjauksen tukevan heidän selviytymistään ja sopeutumistaan uuteen yhteiskuntaan. Millaiset valmiudet ohjaus antaa nuorelle toimia itsenäisesti yhteiskunnassa? Lisäksi haluamme selvittää, millaisia kehittämismahdollisuuksia nuoret näkevät tehostetussa asumisohjauksessa.

Käsitlemme työssämme myös hengellisyyttä maahanmuuttajanuoren elämässä. Haastatteluissa nostimme esiin uskonnollisia teemoja. Emme kuitenkaan nostaneet hengellisyyttä tutkimustehtäviin, koska hengellinen tuki sisältyy ensimmäiseen tutkimustehtävään, kokemuksiin tehostetussa asumisohjauksessa saadusta tuesta. Uuteen yhteiskuntaan sopeutumisessa kulttuurisilla ja uskonnollisilla tekijöillä on suuri vaikutus. Uskonnolliset tekijät ovat usein olleet suuressa asemassa maahanmuuttajanuoren lähtömaassa. Uudessa elinympäristössä nuoria voi vaivata yksinäisyyden lisäksi hengellisen tuen puute. Asumisohjaajat törmäävät nuorten uskonnollisuuteen työssään, joten hengellisyyden käsittely opinnäytetyössä on luontevaa ja kulkee läpi työn.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1 Kohderyhmän kuvaus

Opinnäytetyön kohderyhmänä ovat alaikäisenä ilman huoltajaa Suomeen tulleet maahanmuuttajanuoret, jotka ovat saaneet tehostettua asumisohjausta Oulun seudun Nuorisoasuntoyhdistykseltä. Käytämme termiä maahanmuuttajanuori tai nuori kuvatessamme kohderyhmää. Alaikäisinä yksin Suomeen tulleet nuoret ovat pääsääntöisesti turvapaikanhakijoita. Nuoret ovat haastatteluvaiheessa saaneet pakolaisstatuksen, eivätkä ole käytännössä enää turvapaikanhakijoita vaan pakolaisia. Puhumme nuorista maahanmuuttajina emmekä pakolaisina, koska näemme maahanmuuttaja- termin neutraalimpana.

Haastatellut nuoret ovat asuneet Suomessa 2-3 vuotta. Kolme haastateltavista oli saapunut Suomeen vuonna 2008, jolloin Suomeen saapui muita vuosia runsaasti enemmän alaikäisiä turvapaikanhakijoita. Neljäs haastateltava oli saapunut vuonna 2009. Kaikki asuivat haastatteluhetkellä OsNan asunnossa.

Nuoret ovat saapuneet Suomeen alaikäisinä, mutta haastatteluhetkellä kaikki olivat täysi-ikäisiä. Haastateltavat olivat saaneet tehostettua asumisohjausta 3-12 kuukautta, riippuen ohjauksen tarpeesta. Kaikkien neljän haastateltavan kohdalla asumisohjaus oli haastatteluhetkellä päättynyt. Haastateltavista kaksi oli tyttöjä ja kaksi poikaa. Haastateltavia ei kuvailla kovin tarkasti heidän yksityisyytensä suojaamiseksi. Tuloksista kerrottaessa ei eritellä nuoria nimillä, vaan puhumme ”nuoresta” tai ”haastateltavasta”. Nuoren kansallisuus tai sukupuoli ei nouse työssä merkittävään asemaan, vaan lähestymme tutkimustehtäviämme yksinkertaisesti alaikäisen maahanmuuttajanuoren kontekstista.

Tavoitteena oli saada 3-5 haastattelua. Tiedustelimme tehostettua asumisohjausta saaneilta nuorilta halukkuutta haastatteluun Osnan asumisohjaajan kautta. Halukkuutensa haastatteluun ilmoitti neljä nuorta, joista jokaista haastateltiin. Nuorten kielitaito oli sen verran hyvää, ettei tulkille ollut tarvetta. Neljästä haas-

tattelussa saatu materiaali oli riittävää opinnäytetyön toteuttamiseksi.

4.2 Laadullinen tutkimus

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus voidaan ymmärtää yksinkertaisimmillaan aineiston ja muodon kuvaukseksi. Aineisto voi olla erimuotoisia haastatteluita ja havainnoiteja, henkilökohtaisia päiväkirjoja, omaelämäkertoja tai kirjeitä. (Eskola & Suoranta 2003, 15.) Maahanmuuttajanuorten kokemuksia, joten laadullinen tutkimus toimi opinnäytetyön toteuttamisessa parhaiten. Opinnäytetyön lähtökohtana oli nuorten kokemusten kuvaileminen. Käytämme aineistona tekstiksi kirjoitettuja teemahaastatteluja, joiden avulla pyritään saamaan tutkittavasta asiasta uutta tietoa.

Opinnäytetyömme pyrkii kuvaamaan mahdollisimman aidosti maahanmuuttajanuorten omia kokemuksia. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena onkin kerätä ihmisten omia kokemuksia koetusta todellisuudesta. Laadulliseen tutkimukseen liittyy aina kysymys siitä, mitä merkityksiä tutkimuksessa tutkitaan. Tutkimuksen tekijältä vaaditaan täsmentämistä, tutkitaanko kokemuksiin vai käsityksiin liittyviä merkityksiä. Kokemukset ovat aina omakohtaisia, kun taas käsitykset saattavat kertoa yhteisön perinteellisistä ja tyypillisistä tavoista ajatella. (Eskola & Suoranta 2003, 15.)

Koska haastateltava joukko on pieni, emme voi yleistää tuloksia kaikkia maahanmuuttajanuoria koskeviksi. Tulokset kertovat yhden joukon kokemuksista. Kokemuksia voi olla hyvin monenlaisia. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena ei ole totuuden löytäminen tutkittavasta asiasta. Tavoitteena on ennemminkin tutkimisen aikana muodostuneiden tulkintojen avulla kertoa jotain sellaista, mikä on välittömän havainnon tavoittamattomissa. Tutkimuksella voidaan pyrkiä kertomaan jotain ihmisen toiminnasta tai hänen tuottamistaan kulttuurituotteista. (Vilka 2005, 98.)

4.3 Aineiston keruu teemahaastattelulla

Yhteydenotto haastateltavaan on lähtökohtaisesti hänen motivointiaan yhteistyöhön. Haastattelijan tulisi välittää haastateltavalle ajatus siitä, että tehtävä on tärkeä ja että haastateltavan osuus on keskeinen. Tutkijalla on ollut jokin syy valita kyseinen henkilö tutkimukseen. (Hirsjärvi&Hurme 2010, 85). Pyysimme OsNan asumisohjaajaa tiedustelemaan asumisohjauksessa olleiden nuorten halukkuutta osallistua haastatteluun. Suomen kieli ei ole haastateltaviemme äidinkieli, joten oli tarpeen selittää asiat mahdollisimman yksinkertaisesti. Tuttu asumisohjaaja osasi kertoa haastatteluun liittyvät asiat nuorille selkeästi.

Opinnäytetyömme haastateltavia hankkiessa oli tarpeen korostaa nuorille, ettei haastattelija ole OsNan toimija eikä haastattelu vaikuta heidän asumiseensa mitenkään. Tärkeää oli myös painottaa, että haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Ennen varsinaisiin haastatteluihin ryhtymistä teimme esihaastattelun tehostettua asumisohjausta saaneelle maahanmuuttajanuorelle. Esihaastattelu toi selkeyttä ja varmuutta itse haastattelutilanteeseen. Oli hyödyllistä harjoitella nauhurin käyttöä ja kokeilla, miten haastattelurunko toimii haastattelutilanteessa. Haastattelurungon teema-alueet muokkaantuivat esihaastattelun jälkeen selkeämmiksi. Lisäksi esihaastattelu toi luontevuutta vuorovaikutukseen haastateltavien kanssa.

Sovimme jokaisen nuoren kanssa erikseen tapaamisajan- ja paikan. Tiedustelimme nuorelta, missä hän mieluiten haluaa haastattelun tapahtuvan. Ehdotimme paikaksi OsNan tiloja tai nuoren omaa asuntoa. Kaikki neljä valitsivat OsNan tilat haastattelupaikaksi, joten haastattelut toteutettiin OsNan asukastiloissa ja OsNan toimistolla.

Haastattelu on vuorovaikutusta, jossa molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa. Haastattelu on ennalta suunniteltu, haastattelijan ohjaama ja alulle panema sekä haastattelijan motivoima ja ylläpitämä keskustelu. (Eskola&Suoranta 2003, 85.) Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit eli teema-alueet on ennalta määriteltä. Haastattelija käy kaikki suunnitellut teemat haastateltavan kanssa läpi, mutta niiden järjestys ja laajuus voivat vaihdella haastattelusta toiseen.

Haastattelijalla ei ole valmiita kysymyksiä, vaan ainoastaan jonkinlainen tukilista aisoista, joita on tarkoitus käsitellä. (Eskola&Suoranta 2003, 86.)

Teimme haastatteluja varten puolistrukturoidun teemahaastattelurungon. Haastattelurungossa oli teemoja, joiden alle olimme muodostaneet runsaasti apukysymyksiä. Kävimme jokaisessa haastattelussa kaikki teemat läpi, mutta kysymysten asettelu vaihteli haastateltavan mukaan. Osa haastateltavista oli puheliaita, toiset hyvin hiljaisia. Kieli asetti omat haasteensa, koska kaikilla haastateltavilla äidinkieli oli muu kuin suomi. Emme kuitenkaan halunneet käyttää tulkkia, koska halusimme vastaukset suoraan nuorilta itseltään. Kaikilla haastateltavilla kielitaito oli sellainen, että he ymmärsivät suomea ja osasivat muodostaa vastauksia. Jonkin verran kysymyksiä piti muotoilla uudestaan tai selittää, jotta haastateltavat ymmärsivät, mitä kysyttiin.

Haastattelimme nuoria yhdessä. Jaoimme teemahaastattelun karkeasti puoliksi niin, että noin puolessavälissä vaihdoimme haastattelijaa. Oli luontevaa, että molemmat osallistuivat haastatteluun. Haastattelijan vaihtuminen saattoi myös ”virkistää”, ettei haastattelu käynyt liian puuduttavaksi. Toisen haastattellessa myös toinen haastattelija saattoi kysellä kysymyksiä välissä.

Teimme haastattelut kahden viikon aikana. Haastattelut kestivät noin 20-40 minuuttia. Kahden seuraavan viikon kuluessa litteroimme eli auki kirjoitimme haastattelut sanasta sanaan. Litterointi oli haastavaa ja aikaa vievää. Usein samaa kohtaa joutui kelaamaan toistuvasti, jotta sai selvän, mitä haastateltava oli sanonut. Muutamia sanoja jäi epäselväksi. Litteroinnin haastavuutta lisäsi se, ettei haastateltavien äidinkieli ollut suomi. Haastatteluhetkellä puheenymmärtäminen sujui hyvin, mutta myöhemmin nauhoitusta kuunnellessa ymmärtäminen oli vaikeampaa. Kustakin haastatteluista kertyi litteroitua tekstiä 9-14 sivua.

Haastateltavan on luotettava siihen, että hänen puheitaan käsitellään luottamuksellisesti (Eskola & Suoranta 2003, 85). Ennen haastattelun alkua kerroimme jokaiselle haastateltavalle haastattelun luottamuksellisuudesta. Korostimme, ettei haastateltavan nimi tule julki missään asiayhteydessä. Kerroimme myös, että kuuntelemisen jälkeen nauhoitetut haastattelut hävitetään.

4.4 Aineiston analysointi

Aineiston keräämisen jälkeen aloimme litteroida haastatteluja. Haastattelun purkamisessa eli litteroinnissa on huomioitava luottamuksellisuuden lisäksi se, miten tarkoin kirjallinen litterointi vastaa haastateltavan suullisia lausumia. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 19–20.) Litteroimme haastattelut mahdollisimman tarkasti sanasta sanaan. Joitakin kohtia jouduttiin kelaamaan useita kertoja, jotta saatiin selville, mitä haastateltava sanoi.

Sisällönanalyysi on lähinnä laadullisessa tutkimuksessa käytetty metodi, jossa etsitään merkityssuhteita ja merkityskokonaisuuksia. Tieto voidaan esittää numeristen tulosten sijaan sanallisina tulkintoina. Aineistolähtöistä sisällönanalyysiä käyttävän tutkijan tavoitteena on löytää tutkimusaineistosta esimerkiksi jonkinlainen toiminnan logiikka tai tutkimusaineiston ohjaamana jonkinlainen tyypillinen kertomus. (Vilka 2005, 140.)

Ennen analyysiä on tutkijan päätettävä, mistä toiminnan logiikkaa tai tyypillistä kertomusta lähdetään etsimään. Sen jälkeen alkaa tutkimusaineiston pelkistäminen. Siinä tutkimusaineistosta karsitaan tutkimusongelman kannalta epäolennaista informaatiota pyrkien kuitenkin säilyttämään kaikki tärkeä informaatio. Tätä varten tutkimusaineisto täytyy tiivistää tai pilkkoa osiin. Sitten tutkimusaineisto ryhmitellään uudeksi kokonaisuudeksi, jossa on johdonmukaisuus. (Vilka 2005, 140.)

Kun olimme litteroineet haastattelut, aloimme lukea tekstejä aineistolähtöistä sisällönanalyysiä silmällä pitäen. Tutkimustehtävämme liittyivät tehostetusta asumisohjauksesta saatuun tukeen ja tehostetun asumisohjauksen kehittämiseen. Pyrimme lukemaan litteroituja haastatteluja niin, että löytäisimme haastatteluista kaiken oleellisen tiedon, joka vastaa tutkimustehtäviimme. Aloimme poimia tekstistä alkuperäisilmauksia, jotka antavat informaatiota tutkimustehtäviimme liittyen.

Ryhmittelyyn vaikuttaa se, mitä tutkimusaineistoa etsitään. Ryhmitellä voi esimerkiksi niiden ominaisuuksien, piirteiden tai käsitysten mukaan, jotka löytyvät

analyysin kohteena olevasta analyysiyksiköstä. Sana, lause, lauseen osa tai ajatuskokonaisuus voi olla analyysiyksikkö. Ryhmittelyn jälkeen jokaiselle ryhmälle annetaan nimi, ”kattokäsite”. Ryhmittelyistä muodostuu käsitteitä, luokitteluja tai teoreettinen malli. Tuloksen avulla pyritään ymmärtämään merkityskokonaisuutta, jota tutkittava kuvaa. (Vilkkä 2005, 140.)

Vähitellen tekstistä alkoi nousta asioita, joita voitiin alkaa luokitella. Nostimme tekstistä alkuperäilmauksia, eli suoria lainauksia nuorten puheesta. Näistä alkuperäisilmauksista muodostimme pelkistettyjä ilmauksia. Pelkistetyt ilmaukset tiivistyivät alaluokiksi, joista muodostettiin yläluokkia. Yläluokista kokosimme pääluokat, joista saimme vielä muodostettua yhdistävän luokan. Toiseen tutkimustehtäväämme saimme muodostettua kaksi kuviota, toiseen yhden.

5 TULOKSET

Tulososan kirjoittamisen yhteydessä on tarkistettava, että tutkimustehtäviin on saatu vastaus. Kaikkia tutkimustehtäviä on syytä tarkastella, vaikka niihin ei olisi saatu vastausta, sillä vastauksen puuttuminenkin on vastaus. Tulokset on hyvä esittää tutkimusongelmittain mahdollisimman selvästi ja yksinkertaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 256.)

Olemme jakaneet ensimmäisen tutkimustehtävän tulokset kahteen osaan: käytännön tukeen ja psykososiaaliseen tukeen. Usein käytännön tukeen liittyvät asiat ovat sidoksissa myös psykososiaaliseen tukeen ja toisinpäin. Olemme kuitenkin selkeyden vuoksi päätyneet tähän jakoon, ja tarkastelemme haastatteluista nousseita asioita käytännön tuesta tai psykososiaalisesta tuesta käsin. Muodostimme ensimmäisestä tutkimustehtävästä kaksi kuviota, jossa toisessa kuvataan nuorten kuvaamaa käytännön tukea ja toisessa psykososiaalista tukea.

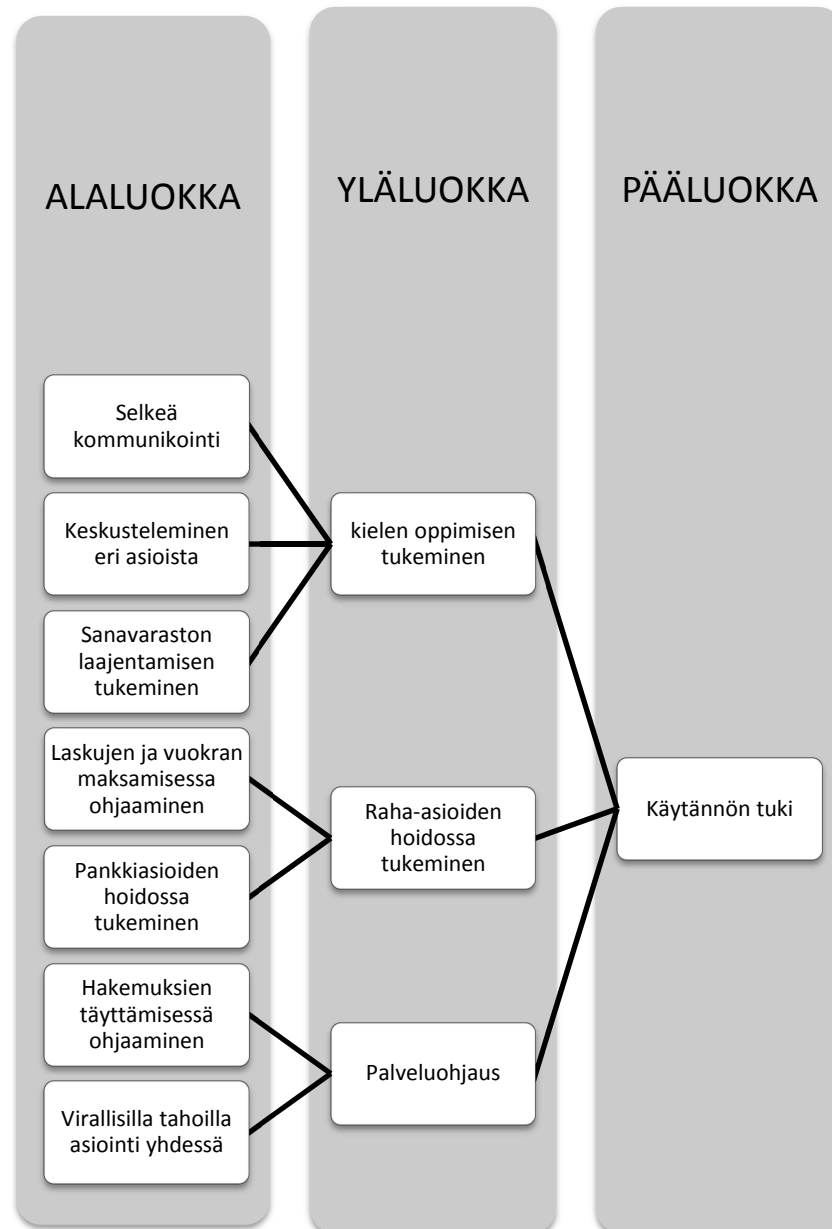
Toisessa tutkimustehtävässä pyrittiin selvittämään nuorten käsityksiä tehostetun asumisohjauksen mahdollisista kehittämismahdollisuuksista. Kehittämismahdollisuuksista muodostimme kuvion, joka kuvaa nuorten ajatuksia siitä, miten asumisohjausta voisi kehittää.

Käytämme tulosten kuvailun elävöittämiseksi suoria sitaatteja nuorten haastatteluista. Sitaateissa käytämme nuorista lyhenteitä AB, H, S ja A, jotka tulevat nuorille muodostamistamme peitenimistä. Käytämme lyhenteitä luotettavuuden lisäämiseksi; lukija voi seurata, että kaikkien haastateltavien kommentteja on käytetty.

5.1 Käytännön tuki tehostetussa asumisohjauksessa

Kysyimme haastattelussa, mitä asumisohjaus nuorten mielestä on ja millaisiin asioihin he ovat mielestään saaneet tukea. Haastateltavat toivat vahvasti esiin käytännön tuen tehostetussa asumisohjauksessa. Kaikki haastateltavat kuvasivat asumisohjaajan merkittävänä arkipäivän tukena. Laskujen ja vuokran maksaminen, virastoasiointi ja tukien hakeminen nousivat jokaisessa haastattelussa asioiksi, joihin oli saatu tukea. Lisäksi kielen oppimisessa tukeminen nousi haastatteluista selvästi esiin.

Käytännön tuesta saaduista kokemuksista muodostui kolme yläluokkaa: kielen oppimisessa tukeminen, talousasioiden hoidossa tukeminen sekä palveluohjaus. Yläluokat koostuvat pienemmistä alaluokista. Alaluokat muodostettiin pelkistetyistä ilmauksista, jotka rakentuivat alkuperäisilmauksista, eli suorista sitaateista. Kuviossa 1. näkyy tehostetusta asumisohjauksesta saatu käytännön tuki.

Kuvio 1. Tehostetusta asumisohjauksesta saatu käytännön tuki

5.1.1 Kielen oppimisessa tukeminen

Kielen oppimisessa tukeminen liitettiin käytännön tukeen, koska kielellä on suuri merkitys käytännön asioiden hoitamisessa. Kielen merkitys tehostetussa asumisohjauksessa nousi esiin kaikissa neljässä haastattelussa. Kielen oppimisessa tukeminen koettiin merkittävänä. Haastatteluista nousi esiin selkeä

kommunikointi, jolla haastateltavat tarkoittivat asumisohjaajan puhetta. Haastateltavat kertoivat asumisohjaajan puhuneen hitaasti, jotta nuoren on helpompi ymmärtää puhetta.

Oikeestaan puhu hitaasti, nii että mä ymmärsin. AB

Asumisohjaaja myös selitti asioita ja tarkisti, että nuori on ymmärtänyt, mitä hän on kertonut. Nuoren oli myös helppo puhua tutulle asumisohjaajalle. Tutulta ohjaajalta voi myös kysellä kieleen liittyviä asioita.

Puhuminen nähtiin merkittävänä tekijänä kielen oppimisessa. Eräs haastatelluista kertoi saaneensa asumisohjaajalta apua tehtävien tekemisessä, ja koki sen tärkeänä tukena kielen oppimisessa. Tavallisista asioista keskusteleminen ja asumisohjaajan kuvaukset Suomesta vahvistivat nuoren kielitaitoa. Puhumisen tärkeys nousi jokaisesta haastattelusta esiin.

—ja oikeestaan tärkein asia se on mun mielestäni puhuminen. AB

Kielitaidon kehittämiseen liittyi sanavaraston kehittäminen. Asumisohjaajan kanssa käydyt keskustelut laajensivat nuoren sanavarastoa. Eräs haastatelluista kertoi, että asumisohjaajalta oppii uusia sanoja.

Mä opin aina he tulevat uusi sana. S

5.1.2 Raha-asioiden hoidossa tukeminen

Talousasioiden hoidossa tukeminen nousi haastatteluista selkeästi esiin. Haastateltavat olivat saaneet tukea laskujen ja vuokran maksamisessa. Ohjaajan kanssa oli yhdessä tutustuttu laskujen maksamiseen. Haastateltavat kuvasivat, että asumisohjaaja oli auttanut esimerkiksi sähkölaskun maksamisessa.

Öö...ohjaaja tutustui mulle miten maksetaan laskuja. AB

Myös pankkiasioiden hoidossa haastateltavat olivat saaneet tukea. Asumisohjaajat olivat yhdessä nuorten kanssa täyttäneet lomakkeita ja asioineet pankissa.

Opin. Kaikkea. Se näytti mulle että miten pitää täyttää lasku täyttää paperi pankki, miten pitää maksaa laskuja pankissa. A

5.1.3 Palveluohjaus

Nuoret kuvaavat asumisohjaajan auttaneen heitä hakemuksien täyttämässä. Asumisohjaajan kanssa oli täytetty yhdessä hakemuksia. Esimerkiksi Kelan tukien hakemisessa asumisohjaajan tuki oli koettu tärkeäksi. Nuoret olivat myös saaneet ohjausta oikeiden hakemusten valitsemisessa.

Tehostettu asumisohjaus oli koettu tueksi virallisilla tahoilla asioinnissa. Asumisohjaaja oli varannut haastateltaville aikoja sosiaalityöntekijälle tai lääkärille tarvittaessa. Eräs haastateltavista kertoi, että asumisohjaaja oli ottanut nuoren puolesta yhteyttä poliisiin, kun tilanne oli sitä vaatinut.

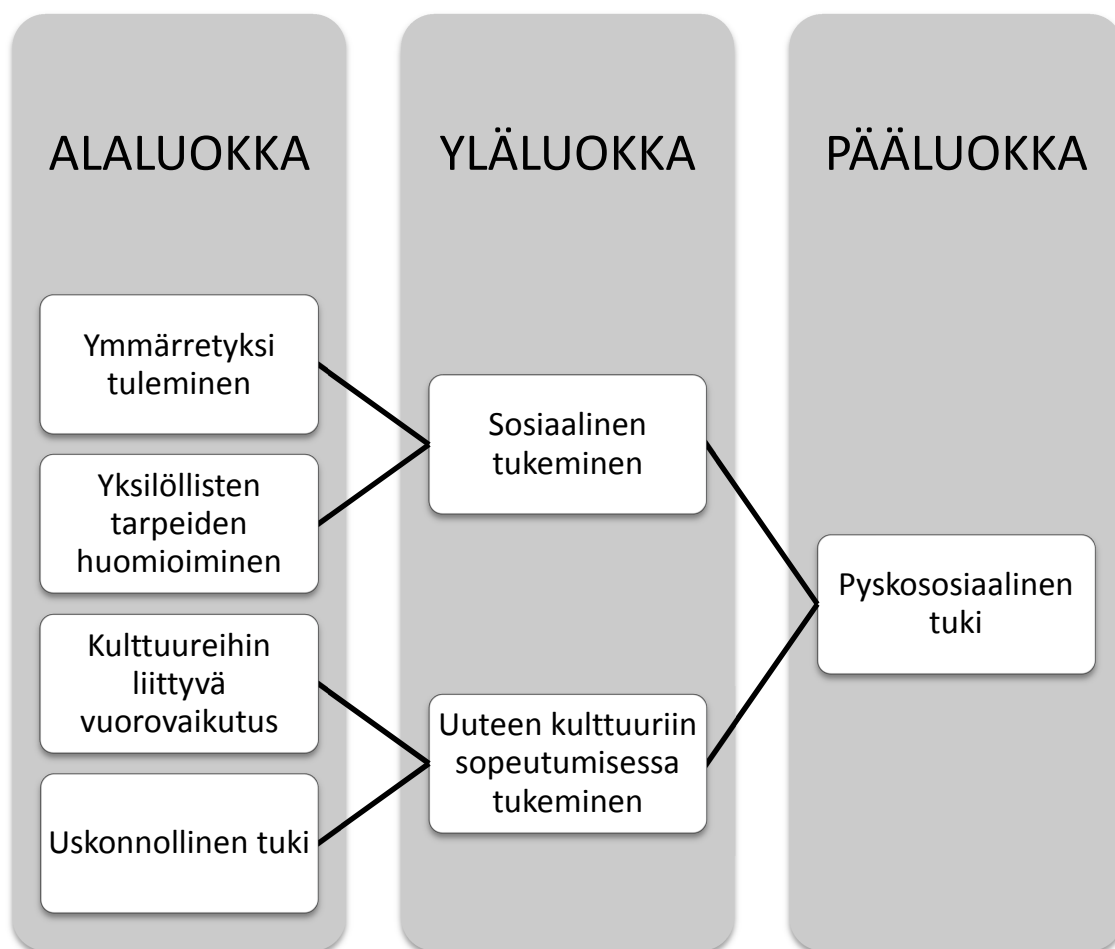
--jos mulla tule postia, jos mä tarvin jotain aika tai jos mä haluan varata aika sosiaalityöntekijä tai lääkäriaika öö ohjaaja varasi mulle kokoajan. AB

Yksi haastateltavista kertoi, että asumisohjaaja oli ollut hänen tukena sairaalakäynnillä. Hän kertoi asumisohjaajan mukana olon tuoneen turvaa, etenkin puutteellisen kielitaidon vuoksi. Tuttu asumisohjaaja osasi selittää vaikeatkin asiat ymmärrettävästi.

5.2 Psykososiaalinen tuki tehostetussa asumisohjauksessa

Psykososiaalinen tukeminen tehostetussa asumisohjauksessa nousi haastateltavien kokemuksista selkeästi esille. Haastattelussa korostui asumisohjauksen merkitys nuorelle uuteen kulttuuriin sopeutumisessa. Tehostetusta asumisohjauksesta nousivat esiin sosiaalinen tukeminen ja yksilöllisten tarpeiden huomiointi. Psykososiaalinen tukeminen kuvaa kaikkea sitä vuorovaikutusta ja kommunikointia mitä asumisohjaajan ja nuoren välillä on. Psykososiaalinen tukeminen on läsnäoloa, keskustelua ja erilaisten tarpeiden huomioon ottamista. Käsite ”psykososiaalinen tuki” kuvailee kokonaisvaltaisesti sen, mitä asumisohjaus käytännön tuen lisäksi on.

Psykososiaalisesta tukemisesta muodostui kaksi yläluokkaa: sosiaalinen tukeminen sekä uuteen kulttuuriin sopeutumisen tukeminen. Nämä teemat rakentuivat pienemmistä alaluokista. Alaluokat taas muodostuivat pelkistetyistä ilmauksista, jotka rakentuivat alkuperäisilmauksista. Kuvio 2. kuvaa tehostetussa asumisohjauksessa saatua psykososiaalista tukea.

Kuvio 2. Tehostetusta asumisohjauksesta saatu pyskososiaalinen tuki

5.2.1 Sosiaalinen tukeminen

Sosiaalinen tuki näkyi haastateltavien vastauksissa ymmärretyksi tulemisena sekä yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamisena. Ymmärretyksi tuleminen nousi esille jokaisesta teemahaastattelusta. Ymmärretyksi tuleminen nähtiin asioiden selittämisenä, selkeästi puhumisena sekä ymmärryksen varmistamisena. Haastateltavat kuvaavat kokemuksiaan seuraavasti:

*--joo hän ymmärtää minua ja minä ymmärrän häntä. minä ymmärrän hän ja hän minua, jos minä en ymmärrä hän selittää minulle." H
"Oikeestaan puhu hitaasti, nii että mä ymmärsin. AB*

*--joo mä kysyin joka kerta kun hän puhui koko. ja ajan. ja joka sa-
naa en ymmärtänyt niin kysyin ohjaajalta. mitä se tarkoittaa ja oh-*

jaajakin kysyi minulta että tiedän mitä se tarkoitti. joo kyllä. jos ymmärrän kyllä sitten mitä se tarkoitti. A

Haastatteluissa yksilöllisten tarpeiden huomioiminen näkyi riittävänä apuna, henkilökohtaisen huomioimisena sekä huolehtimisena. Haastateltavat kokivat, että tehostettu asumisohjaus tukee heidän selviytymistään.

Se on hyvä että joku kerta käy katsomassa mitä tapahtuu mitä siellä on mitä asiakas tekee. mun mielestä ei tarvi muuta apua. se riittää että kolme kertaa viikkoo että, ja vain yksi tunti tai kaksi tunti. A

Asumisohjaajan on merkittävässä asemassa nuoren asemassa. Yksin oleminen koetaan hankalana ja vaikeana asiana.

Joskus on vaikea asua yksin, se on tosi vaikea...joskus jos sä nukut yön yksin, sulla tuli jotain paha asia...ei kukaan auta sinua. Mun mielestäni ei oo hyvä olla yksin. A

Toisaalta omassa asunnossa asuminen ja itsenäistyminen tuntuvat hyvältä, ja monessa haastattelussa nousi esiin tyytyväisyys siitä, että selviää itse arjen asioista. Tehostetussa asumisohjauksessa saatu tuki kantaa eteenpäin ohjauksen loputtuakin. Haastateltavat kertoivat selviävänsä itsenäisesti tehostetun asumisohjauksen loputtua.

Kaikki minun. Mä järjestän yksin kaikkia asioita. Mä hoidan asioita minun yksin. Ennen minua auttoi ohjaaja ja avustajakin, mutta nyt olen yksin ja hoidan minun asioita. H

Osa haastateltavista kertoi, että voi soittaa edelleen asumisohjaajalle, jos tarvitsee apua. Eräs kertoi tukeutuvansa kavereiden apuun.

Jos mä en ymmärrä, mä soitan joku kaveri joka osaa paremmin. AB

Ystävien merkitys maahanmuuttajanuoren elämässä näyttää olevan suuri. Haastatteluissa koulu nousi merkittäväksi paikaksi ystävyysuhteiden solmimisessa. Lähes kaikki mainitsivat koulun hyväksi paikaksi saada ystäviä. Nuoret eivät juuri kokeneet tarvitsevansa tehostetusta asumisohjauksesta apua ystävien hankkimisessa. He olivat löytäneet ystävänsä itse. Toisaalta he olivat tietoisia siitä, että OsNa järjestää asukkailleen toimintaa. Yksi haastateltavista toivoi, että OsNa järjestäisi jonkinlaisen tapahtuman kaikille asukkaille.

5.2.2 Uuteen kulttuuriin sopeutumisessa tukeminen

Asumisohjauksen rooli uuteen kulttuuriin sopeutumisessa nousi vahvasti esille haastatteluissa. Jokainen haastateltavista kuvasi asumisohjauksen merkitystä uuteen kulttuuriin sopeutumisessa kulttuureihin liittyvänä vuorovaikutuksena ja ymmärryksenä. Haastateltavien kokemuksissa nousivat selkeimmin esille asumisohjaajan ja nuoren välinen vuorovaikutussuhde sekä asumisohjaajan ymmärrys nuoren omasta kulttuurista. Asumisohjaaja koettiin läheiseksi ihmiseksi, jonka kanssa voi keskustella kulttuurieroista.

Hän, olen kertonut hänelle monta asiaa. Ja hän kysyi multa. Oikeesti, mulla oli, (asumisohjaaja) oli mun läheinen ohjaaja, hän kysy jos hän, hän haluaa tietää jotain, mun kulttuurista hän kysyi suoraan. Oikeesti se on hyvä asia. AB

Haastateltavat kokivat, että asumisohjaaja ymmärtää nuorten omaa kulttuuria. Syynä nähtiin se, että asumisohjaaja on paljon tekemisissä erilaisista kulttuureista tulevien ihmisten kanssa.

Koska heillä on paljon maahanmuuttajia jotka on eri kulttuuri, he tuntee...he ymmärtävät kaikki. S

Nuoren uskonnollinen tukeminen liittyi osana uuteen kulttuuriin sopeutumista. Uskonnon merkitys tehostetussa asumisohjauksessa ei erityisesti korostunut haastatteluista. Kysyttäessä uskonnosta haastateltavat kuitenkin kertoivat sen olevan tärkeä asia, joka vaikuttaa vahvasti elämään Suomessa. Kaikki haasta-

teltavamme kertoivat olevansa muslimeja. Uskontoon liittyvät tavat ja tottumukset näkyvät esimerkiksi pukeutumisena ja juhlapäivinä. Kaikki myös kertoivat viettävänsä islamin uskoon kuuluvia juhlapäiviä ja elävänsä uskonnon mukaisesti. Eräs haastateltavista kertoi, että hänellä on suomalaisia ystäviä, jotka edustavat samaa uskontokuntaa.

Ja meillä on, mulla oli suomalainen ystäviä jotka on samanlainen uskonto. S

Kysyttäessä uskonnollisesta tukemisesta tehostetussa asumisohjauksessa, esille nousivat rukoushetkien ja juhla-aikojen huomioon ottaminen.

Joo kyllä minä sanon että minulla on rukoushetki kesken. H

Öö, hän ei tuu juhla-aika. Hän tiesi että meillä on juhla. Hän sanoi, tänään teillä on juhla, mä sanoin joo, meillä on juhla. AB

Kysyimme haastateltavilta, olisivatko he kaivanneet uskonnollista tukea tehostetusta asumisohjauksesta. Kaikki olivat sitä mieltä, ettei tuelle ollut erityistä tarvetta.

Öö en mä ksynyt mitään koska ohjaaja ehkä se miettinyt, en mä miettinyt että mä tarvin jotain apua uskonnon...AB

Haastatteluista heijastui selkeästi, että uskonto koettiin henkilökohtaisena asiana. Kysyttäessä, ymmärsikö asumisohjaaja nuoren uskontoa, vastaukset olivat lyhyitä ja myönteisiä.

Joo, hän ymmärsi hyvin. AB

Joo, ihan hyvä he ymmärtää. S

Haastatteluista nousi kuva, että uskontoa pidetään yksityisenä asiana, jonka harjoittaminen tapahtuu uskonnollisissa piireissä toisten samoin uskovien kanssa. Mahdollista uskonnollista tukea asumisohjauksen tai muun toiminnon kautta ei ollut edes ajateltu. Uskonnollinen tukeminen koettiin oman uskonnon ymmärtämisenä ja huomioimisena.

Nuoret eivät olleet kovin innokkaita puhumaan uskonnosta. Voi olla, että he ovat törmänneet kielteisiin asenteisiin uskontoaan kohtaan. Eräs haastateltavista kuvasi tilanteen, jossa koulukaveri oli nimittänyt häntä terroristiksi. Haastateltava kertoi sen olevan vitsi, mutta sanoi kuitenkin, että ihmiset ovat joskus ennakkoluuloisia.

Se on vaikea, esimerkiksi jos öö, ihmisiä uskovat tai suomalaiset yhteiskunta öö, luulevat että se on, että islam on negatiivi asia, he miettivät tästä asiasta...AB

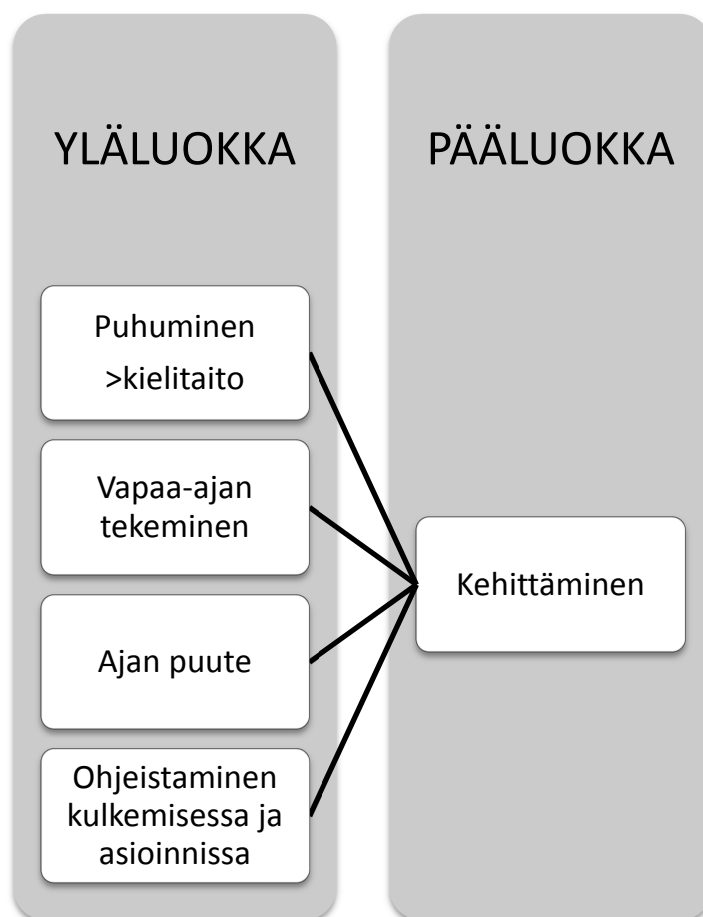
Nuori arveli, että muslimeja luullaan Suomessa vaarallisiksi.

He uskovat että me olemme vaarallisia ihmisiä. AB

5.3 Tehostetun asumisohjauksen kehittäminen

Haastateltavilta kysyttiin, mitä tehostetussa asumisohjauksessa voitaisiin tehdä paremmin. Haastateltavat olivat pääsääntöisesti hyvin tyytyväisiä asumisohjaukseen, eikä kehitettävää juuri noussut. Kaikki haastateltavat kertoivat saaneensa paljon apua asumisohjauksesta. Asumisohjaus nähtiin riittävänä. Asumisohjausta pidettiin tarpeellisena ja hyvänä.

He on auttanu mulle kaikki mitä mä tarvin apua. S

Kuvio 3. Tehostetun asumisohjauksen kehittäminen

Kehittämiseen liittyviä asioita kysyttäessä moni haastateltavista mietti asiaa tarkkaan, eivätkä kaikki osanneet sanoa mitään, mitä olisi voitu kehittää. Koska tutkimustehtävistämme yksi kuitenkin koski kehittämistä, päätimme muodostaa taulukon niistä asioista, joita nousi kehittämiseen liittyen. Muodostimme kehittämiseen liittyvistä asioista kuvion, jossa pääluokaksi on laitettu tehostetun asumisohjauksen kehittäminen. Alkuperäisilmauksista yläluokiksi nostettiin puhumisen ja kielitaidon tukeminen, vapaa-ajan tekeminen, ajan puute ja ohjeistaminen kulkemisessa ja asioimisessa. Eräs haastateltavista toivoi, että tehostetun asumisohjauksen puitteissa järjestettäisiin OsNan asukkaiden yhteisiä tapahtumia, joissa voi tavata muita asukkaita. Lisäksi eräs haastateltava toivoi apua tehtävien tekemisessä sekä kielen oppimisessa. Kielen oppimisen tukemisen hän näki tärkeänä.

Varsinkin kieliapua ulkomaalaisille. Juuri ulkomaalaiset tarvitsevat tässä asiassa. AB

Eräässä haastattelussa nousi esille asumisohjaajan kiireinen aikataulu. Haastateltava toivoi, että asumisohjaajalla olisi enemmän aikaa olla ja jutella. Hän oli myös havainnut, että asumisohjaajalla on paljon töitä. Myös käytännön asioissa tukeminen nousi eräässä haastattelussa kehittämistä kysyttäessä. Haastateltava kuvasi, että bussilla kulkeminen ja kuntosalin löytäminen ovat haastavia asioita. Haastateltava totesi, että jos ohjaaja tietäisi näistä asioista, olisi hyvä, jos hän ohjeistaisi nuorta.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Nuoret ovat saaneet asumisohjauksesta käytännön tukea ja psykososiaalista tukea. Erityisesti kielen oppiminen, sosiaalinen kanssakäyminen ja käytännön asioiden hoitaminen ovat asioita, joissa nuoret ovat kokeneet saaneensa tukea. Tehostettu asumisohjaus tukee nuorta monella tavalla hänen sopeutuessaan uuteen yhteiskuntaan.

Tehostettu asumisohjaus nähdään riittävänä tukena itsenäistä asumista aloitettaessa. Asumisohjauksen päätyttyä nuoret kokivat selviytyvänsä itsenäisesti. Nuoret näkivät tehostetun asumisohjauksen hyvänä, eikä kehitysehdotuksia juurikaan noussut.

Asumisohjaaja näyttäytyy nuorelle turvallisena aikuisena, jonka kanssa on helppo kommunikoida ja jolta on helppo pyytää apua. Asumisohjaajan kanssa käydyt keskustelut tulivat esille kaikissa haastatteluissa. Haastatteluista nousi kuva, että asumisohjaaja on tuttu ihminen, jolta voi kysyä apua vielä asumisohjauksen päätyttyäkin.

Nuoret eivät kaipaa erityistä hengellistä tukea asumisohjaajalta. Nuoret tukeutuvat hengellisissä asioissa ensisijaisesti toisiinsa ja omiin uskonnollisiin yhteisöihinsä. Tehostetussa asumisohjauksessa hengellinen tuki liittyy nuoren oman uskonnon ymmärtämiseen ja hyväksymiseen. Asumisohjaajan asenne nuoren uskontoa kohtaan on tärkeä. Kunnioittava suhtautuminen uskonnon harjoittamiseen ja joustavuus esimerkiksi uskonnollisiin tapoihin liittyen kertovat nuorelle, että asumisohjaaja hyväksyy hänen katsomuksensa.

Tehostettu asumisohjaus näyttää olevan hyvin räätälöity tukimuoto alaikäisenä ilman huoltajaa tulleille maahanmuuttajanuorille. Kontakti turvalliseen aikuiseen tukee kotoutumista ja uuteen yhteiskuntaan sopeutumista.

7 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

7.1 Eettisyys

Tutkimuksen jokaisessa vaiheessa ilmenee eettisiä kysymyksiä, joita on pohdittava läpi tutkimusprosessin. Toteutimme opinnäytetyömme teemahaastatteluin. Kun tutkimus tehdään haastatteluin, ovat eettiset kysymykset erityisen monitahoisia. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 19–20.) Pohdimme esimerkiksi koko prosessin ajan sitä, erottavatko haastateltavat meidät OsNan työntekijöistä, vai mieltävätkö he meidät samaan organisaatioon kuuluviksi. Oli myös mietittävä, millaisia mahdollisia tutkimuksesta aiheutuvia seurauksia voi haastateltaville tutkimuksen osallistumisesta aiheutua.

Kun tutkimus toteutetaan haastattelun avulla, on syytä miettiä, kuinka paljon tutkittavalle tulisi kertoa tutkimuksen tavoitteista ja yksityiskohtaisista menettelytavoista. Yksityiskohtaisen tiedon esiin tuominen voi johtaa spesifisiin vastauksiin. On tiedostettava se, missä kulkee raja liian informaation ja tutkittavalle tärkeän ja oleellisen tiedon välillä. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 20.) Toimimme selkeästi esille tutkimuksen alkuvaiheessa, mistä tutkimuksessa on kyse. Kerroimme haastateltavien kokemuksen merkityksen tutkimuksen kannalta. Kerroimme myös haastateltaville, mihin tutkimustuloksia käytetään. Korostimme nuorille heidän anonyymiuttaan. Haastateltavien nimiä tai ikää ei tulisi näkyviin tutkimuksessa.

Lasten ja aikuisten valtasuhteita ei voida sivuuttaa, vaan tutkijalla on metodologinen ja eettinen velvollisuus ottaa nämä huomioon. (Christensen & James 2000, 6.) Auktoriteettieroja voidaan pyrkiä pienentämään muun muassa lähestymällä lapsia ja nuoria mahdollisimman tasa-arvoisesti. Auktoriteettiosaamisen tuottamaa valtaa voidaan vähentää, kun tutkija ensin tiedostaa sen olemassaolon. (Strandell 2010, 102.) Haastattelemamme nuoret

olivat täysi-ikäisiä. Tehostettuun asumisohjaukseen liittyy kuitenkin väistämättä valtasuhteita. Oli tärkeää selittää nuorelle, että haastattelijoina emme edusta mitään instituuttia, etenkin sellaista, josta nuori saa tukea. Vaikutti siltä, että nuoret ymmärsivät, ettemme liity OsNaan.

Haastatteluissa oli otettava huomioon haastateltavan oikeudet eli tietyt juridiset, moraaliset ja eettiset standardit. Haastattelijaa koskee muun muassa vaitiolovelvollisuus. Haastattelussa on huomioitava esimerkiksi se, ettei haastattelijalla esitä liikaa omia kommenttejaan. Haastattelijalla tulee varautua siihen, että haastateltava tulkitsee kysymyksiä omalla tavallaan. Haastateltava voi esimerkiksi laajentaa haastattelutilanteen mahdollisuudeksi ilmaista mieltymyksiään, saada terapiaa tai purkaa aggressiotaan. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 102.) Korostimme asemaamme opiskelijoina aloittaessamme haastattelun. Ennen haastattelujen tekemistä keskustelimme yhdessä siitä millä tavoin kohtaamme nuoret ja luomme tasavertaisen ja miellyttävän ilmapiirin haastatteluihin.

7.2 Luotettavuus

Tutkija itse on oman työnsä luotettavuuden tärkeimpiä kriteereitä. Prosessin eri vaiheissa on tutkijan arvioitava työn luotettavuutta ja pohdittava omia valintojaan. (Eskola & Suoranta 2003, 210, 208.) Heti prosessin alkuvaiheessa mietimme, millaisia ennakkokäsityksiä meillä oli tehostetusta asumisohjauksesta sekä maahanmuuttajanuorista. Ennakkokäsityksemme olivat muodostuneet maahanmuuttajien parissa tehdystä työstä sekä opitusta teoretiedosta. Pyrimme tiedostamaan ennakkokäsityksemme, jotta ne vaikuttaisivat mahdollisimman vähän opinnäytetyöprosessiin.

Mietimme haastateltavien palkitsemista haastattelusta. Aluksi tarkoituksemme oli palkita haastateltavat. Päädyimme kuitenkin siihen, että emme palkitse

haastateltavia, koska palkinto olisi voinut vaikuttaa nuorten vastauksiin ja toimia heidän motiivinaan haastatteluun osallistumiseksi.

Opinnäytetyön uskottavuus, siirrettävyys, varmuus ja vahvistaminen ovat asioita joihin on kiinnitettävä huomiota, kun on kysymys työn luotettavuudesta (Eskola & Suoranta 2003, 211-213). Se, miten haastateltavat nuoret ymmärsivät käsiteltävät kysymykset ja aiheet, mittasi työmme uskottavuutta. Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus ja tutkimusjoukkomme pieni. Tämän vuoksi emme voi tehdä tuloksistamme yleistyksiä, vaan saadut tulokset kuvaavat yksittäisten nuorten kokemuksia tehostetusta asumisohjauksesta. Opinnäytetyömme siirrettävyys eli yleistäminen ei luotettavuuden kannalta näin pienellä tutkimusjoukolla ole mahdollista. Varmuutta opinnäytetyöhömmme lisäsi koehaastattelu. Luotettavuuden vahvistamista lisäsi oman työmme tuloksien vertaaminen aikaisempiin tutkimuksiin sekä muihin tutkimuksiin perehtyminen.

Useampi havainnoitsija haastattelutilanteessa lisää objektiivisuutta sekä parantaa kohteen kuvausta (Eskola & Suoranta 2003, 214). Opinnäytetyömme luotettavuutta lisäsi se, että jokaisessa haastattelutilanteessa oli paikalla kaksi haastattelijaa. Tarkentavia kysymyksiä esitettiin ja erilaiset näkökulmat huomioitiin. Pyrimme luomaan haastattelutilanteeseen mahdollisimman luonnollisen ja keskustelunomaisen ilmapiirin. Teimme yhdessä litteroinnin ja analysointivaiheen, koska se lisäsi työhön tarkkuutta. Pystyimme miettimään yhdessä mikä tieto oli oleellista sekä löytämään asioita, jotka olivat luettavissa rivien välistä. Raporttia kirjoitettaessa keskustelimme ja jaoimme ajatuksia.

Luotettavuutta voi heikentää se, että nuoret saattoivat liittää meidät Osnaan. Tämän vuoksi emme voi olla täysin varmoja, miten rehellisesti nuoret uskalsivat kertoa esimerkiksi negatiivisista kokemuksistaan. Yritimme välttää johdattelevia kysymyksiä. Kysymyksemme olivat avoimia, koska sillä tavoin nuoren oma mielipide ja näkökulma tulivat parhaiten esille. Haastattelujen pituudet olivat mielestämme sopivia, koska haastateltavat jaksoivat keskittyä haastattelujen loppuun saakka. Jokaisen haastateltavan kohdalla myös kysyimme lopuksi, oliko joku asia jäänyt kesken tai haluaisiko haastateltava kertoa vielä jotain.

Ymmärryksen puute voi myös vaikuttaa työn luotettavuuteen. Opinnäytetyön haastattelut toteutettiin haastateltaville vieraalla kielellä. Kysymykset laadittiin mahdollisimman yksinkertaisiksi ja ymmärrettäviksi. Oli kuitenkin varauduttava siihen, ettei nuori ymmärrä kaikkea. Tiedostimme haastattelujen aikana sen, että jos haastateltava ei ymmärrä kieltä, on vaarana että haastattelija alkaa ohjailta haastateltavaa mieleiseensä suuntaan. Emme halunneet käyttää haastatteluissa apuna tulkkia, koska tulkin mukana olo olisi saattanut tuoda haastattelutilanteeseen virallisen tunnelman ja luoda haastateltavalle paineita. Lisäksi halusimme kuulla vastaukset suoraan nuorilta itseltään. Tulkin käyttö olisi myös tuonut opinnäytetyöhömmme lisäkuluja.

Haastattelut tehtyämme olimme tyytyväisiä siihen, ettemme turvautuneet tulkkiin. Kaikki nuoret ymmärsivät kysymykset viimeistään, kun ne selitettiin eri tavalla. Joissakin kohdissa jouduimme miettimään, oliko nuori ymmärtänyt kysymyksen. Emme kuitenkaan käyttäneet työssämme sellaisia kohtia, joissa vastaaja vaikutti siltä, ettei vastaaja ollut ymmärtänyt kysymystä kunnolla. Nuoret myös vastasivat ymmärrettävästi, eivätkä kielihaasteet lopulta nousseet suuriksi.

8 POHDINTA

8.1 Pohdintaa opinnäytetyöstä

Opinnäytetyöprosessin alussa aiheen rajaaminen oli vielä epäselvää. Prosessin edetessä työ alkoi selkeytyä ja jäsentyä. Aiheen valintaan vaikutti sen ajankohtaisuus. Alaikäisenä Suomeen tulleiden turvapaikanhakijoiden asemasta puhutaan nykyisin paljon. Opinnäytetyötä oli helppo lähteä työstämään, koska maahanmuuttajanuoriin liittyviä tutkimuksia oli tehty jo entuudestaan. Tehostettua asumisohjausta ei kuitenkaan ollut tutkittu aiemmin, joten opinnäytetyön aihe vaikutti tuoreelta. Opinnäytetyön aihe kiinnosti meitä alusta asti ja tuntui, että opinnäytetyöstä tulisi olemaan konkreettista hyötyä yhteistyötaholle. Yhteistyö Osnan kanssa oli sujuvaa. Kävimme yhdessä Osnan työntekijöiden kanssa keskusteluja, joista saimme hyviä näkökulmia työhön.

Teoreettisen viitekehyksen kokoaminen oli haastavaa ennen haastattelujen tekemistä. Teoriaosuus eli koko työn ajan. Lähdekirjallisuutta ja muita tutkimuksia maahanmuuttajanuoriin liittyen oli saatavilla hyvin. Sen sijaan tehostetusta asumisohjauksesta ei ole tehty aiempaa tutkimusta. Tulosten jälkeen teoriaosuutta tarkasteltiin uudestaan ja sitä selkeytettiin ja jäseneltiin uudelleen. Halusimme saada nuorten äänen mahdollisimman objektiivisesti kuulumaan. Käytimme runsaasti lainauksia nuorten haastatteluista elävöittämään tuloksia. Nuoren kokemuksen esille tuominen oli tärkeää. Oli mielenkiintoista kuulla henkilökohtaisesti nuorilla itseltään heidän kokemuksiaan tehostetusta asumisohjauksesta.

Maahanmuuttajanuorten asema Suomessa herätti paljon kysymyksiä. Koko opinnäytetyöprosessin ajan pohdimme sitä, millaiset lähtökohdat nuorella on sopeutua uuteen yhteiskuntaan. Nuoret saapuvat hyvin erilaisista oloista Suomeen. Sopeutuminen erilaiseen yhteiskuntaan on hyvin haastavaa ilman perhettä ja sukulaisia. Sopeutumisen tukemisessa on tärkeää ymmärtää nuoren oman identiteetin ja kulttuurin merkitys. On myös oleellista, ettei nuoria luokitel-

taisi heidän taustansa perusteella, vaan heidät kohdattaisiin yksilöinä. Opinnäytetyön kautta saimme kuvan, että asumisohjauksesta saatu tuki on ollut merkityksellistä ja tärkeää nuorelle.

Hengellisen näkökulman löytäminen opinnäytetyöhön tuntui työhön lähtiessä haastavalta. Pohdittuamme asiaa yhdessä OsNan työntekijöiden kanssa päädyimme siihen, että hengellisyys kuuluu usein osana maahanmuuttajanuoren elämää. Asumisohjaajat kertoivat pohtineensa esimerkiksi sitä, olisiko tarpeen rakentaa yhteistyötä seurakuntaan. Jos asumisohjaaja huomaa ohjattavan pohittavan hengellisiä asioita, voisi ohjaaja ottaa yhteyttä seurakunnan maahanmuuttajapalveluihin. Vaikka hengellisyyden harjoittaminen olisi hyvin erilaista kuin mihin nuori on tottunut, voisivat seurakunnan palvelut luoda osallisuutta ja tukea yhteiskuntaan sopeutumisessa. Seurakunnan tarjoama sosiaalinen ja taloudellinenkin tuki voisivat olla monelle maahanmuuttajanuorille tärkeä apu kotoutumisessa.

On mahdollista, että asumisohjaaja ajautuu keskustelemaan nuoren kanssa hengellisistä asioista. Silloin tärkeää on saada nuori tuntemaan itsensä hyväksytyksi sellaisena kuin on. Asumisohjaaja voi antaa nuorelle hengellistä tukea kuuntelemalla ja ymmärtämällä hänen elämänsä katsomustaan. Asumisohjaajan on tärkeää muistaa, että uskontoon liittyvät asiat voivat olla nuorelle henkilökohtaisia ja herkkiä. Niinpä tarvitaan herkkyyttä tukea nuorta hänen omassa elämänsä katsomuksessaan.

Arjessa mukana oleva asumisohjaaja voi olla ainoa, jonka kanssa nuori voi keskustella mielessä olevista asioista. Asumisohjaajan onkin tärkeää suhtautua nuoreen hienotunteisesti ja hyväksyvästi. Haastatteluissa nousi esiin, että asumisohjaaja oli ymmärtänyt nuorten uskontoa ja suhtautunut siihen hyväksyvästi. Uskonnolliset tavat ja juhlat oli huomioitu, ja nuorilla vaikutti olevan kokemus siitä, että asumisohjaaja haluaa kunnioittaa heidän uskontoaan.

8.2 Tulosten vertaaminen teoriaan sekä aiempiin tutkimuksiin

Alaikäisenä yksin Suomeen tulleiden maahanmuuttajien tilanne on herättänyt kiinnostusta ja siitä on tehty useita tutkimuksia. Näyttää siltä, että vuonna 2008 ilmennyt piikki turvapaikanhakijoiden määrässä näkyy lisääntyneinä tutkimuksina. On herätty huomaamaan, että alaikäisenä yksin Suomeen tulleiden nuorten tilanne vaatii huomiota ja siihen on kohdistettava erityisiä tukitoimia.

Teoreettisessa viitekehyksessä käsittelemme OsNan asumisohjausta ja etenkin tehostettua asumisohjausta tukimuotona yksintulleelle alaikäiselle nuorelle. Tehostettu asumisohjauksen tavoitteena on mahdollistaa nuoren itsenäinen asuminen. Tehostettu asumisohjaus pyrkii ensisijaisesti tukemaan onnistumiseen asumiseen. Haastatteluista nousi esiin, että nuoret kokivat tehostetun asumisohjauksen vahvasti käytännön tukena. Näillä aiemmin esitellyillä käytännön tukitoimilla nuorta tuetaan itsenäiseen asumiseen. Asuminen liittyy vahvasti kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin, joten itsenäisen asumisen tukeminen voidaan nähdä hyvinvoinnin tukemisena.

OsNa pyrkii tehostetulla asumisohjauksella antamaan myös psykososiaalista tukea. Asumisohjaajan tehtävä on olla turvallinen aikuinen nuorelle. (Oulun seudun Nuorisoasunnot i.a.a) Haastatteluissa nuoret kertovat, millaisia asioita ovat yhdessä asumisohjaajan kanssa tehneet. Heidän puheistaan nousee kuva, että asumisohjaajalta on helppo kysyä apua. Toisaalta nuoret tuntuvat odottavan asumisohjaukselta lähinnä käytännön tukea. He eivät välttämättä koe, että asumisohjaajan tulisi tukea heitä muulla tavoin. On myös vaikea tehdä selvää eroa käytännön tuen ja psykososiaalisen tuen välillä, koska molemmat vaikuttavat toisiinsa.

Suomen evankelisluterilaisen kirkko tarjoaa tukensa maahanmuuttajanuorille. Tuloksista nousi esiin nuorten vahva oma hengellinen identiteetti. Nuoret kokivat uskonnonharjoittamisen yksityisenä asiana, eivätkä ajatelleet tarvitsevansa hengellistä tukea. Asumisohjaajalle voi kuitenkin tulla eteen tilanne, jossa nuori on kiinnostunut suomalaisesta uskonnollisuudesta. Asumisohjaaja voi kertoa, millaista uskonnon harjoittaminen voi Suomessa olla. Asumisohjaajan voi esi-

merkiksi ohjata evankelisluterilaisen kirkon piiriin. Oulussa evankelisluterilaisella kirkolla on paljon maahanmuuttajatyötä, johon nuori voi halutessaan tutustua. Seurakunnan tarjoama toiminta voi tuoda nuoren elämän yhteisöllisyyttä ja uusia sosiaalisia kontakteja, vaikka uskonto olisikin erilainen.

On hyvä miettiä etukäteen tilanteita, joissa nuori vaikuttaa kaipaavan hengellistä tukea. Jos uskonto on ollut suuri osa nuoren elämää hänen kotimaassaan, voi sopeutuminen erilaiseen yhteiskuntaan olla haastavaa. Suomessa uskonnollisuus näkyy huomattavasti vähemmän kuin esimerkiksi perinteisissä islamilaisissa maissa. Uskonnollisen tuen puute saattaa yllättää nuoren uudessa maassa.

Opinnäytetyössä Ilman huoltajaa Suomeen tulleiden turvapaikanhakijataustaisten nuorten ohjauksen haasteet on tutkittu Erityishuoltojärjestöjenliitto Ehjä ry:n tuetun asumisen ohjaajien kokemuksista. Ehjä ry:n tuetussa asumisessa keskeisenä työmuotona ovat nuorten kotona tapahtuvat kotikäynnit. Nuoren tuen tarve vaikuttaa kotikäyntien määrään. Opinnäytetyön mukaan asumisohjaajien kotikäynnit auttavat arvioimaan nuoren arjen taitoja. Kotikäynnit myös helpottavat luottamuksen saavuttamisessa ja auttavat ohjaajaa ymmärtämään nuorta. (Nykänen 2010, 5.)

Meidän opinnäytetyömme tulokset vahvistavat tätä käsitystä. OsNan tuettu asumisohjaus toteutuu pääasiassa kotikäynteinä. Tuloksistamme nousi kuva, että nuoret kokivat asumisohjaajan käynnit luontevina ja mukavina. Asumisohjaaja myös ymmärsi nuorta ja tämän erilaista kulttuuritaustaa. Kotikäynneillä asumisohjaaja myös näkee, miten nuori omassa elinympäristössään selviää arjesta. Toisaalta meidän työssämme käytännön taidoista esiin nousivat lähinnä laskujen maksamiseen ja muuhun asioiden hoitamiseen liittyvät taidot. Esimerkiksi kaupassa käyminen, ruoan laitossa avustaminen tai siivouksessa ohjaaminen eivät nousseet työssämme esiin. Kysyttäessä nuoret vastasivat, että selviävät sellaisista asioista itse.

Anna Mikkonen käsittelee pro gradu-tutkielmassaan ilman huoltajaa Suomeen tulleiden pakolaisnuorten sosiaalisia verkostoja, arkea ja asumista. Hän tutkii,

millaisia sosiaalisia suhteita ilman huoltajaa tulleilla nuorilla on. Mikkosen mukaan nuoret ovat poikkeuksellisessa tilanteessa, koska he ovat menettäneet kaikki entiset verkostonsa ja he kohtaavat Suomessa paljon viranomaisia. Nuoret ovat joutuneet eroon vanhemmistaan ja kulttuureistaan ja useilla on lisäksi traumaattisia sotakokemuksia läpikäytynä. (Mikkonen 2001, 2.)

Mikkosen mukaan ilman huoltajaa Suomeen tulleiden lasten tilanteessa on merkittävää, missä he asuvat sen ajan, jonka he joutuvat olemaan erossa perheestään. Usein nuoret hakevat perheenyhdistämistä saatuaan oleskeluluvan. Asumisvaihtoehtoiksi Mikkonen mainitsee suomalaiset laitokset ja lasten sukulaisperheet. Vastaanottokeskusten yhteydessä olevat ryhmäkodit toimivat usein kotina nuorelle. (Mikkonen 2001, 2.)

OsNan asuntoihin muuttavat nuoret ovat tulevat usein vastaanottokeskuksen yhteydessä olevista ryhmäkodeista. Mikkosen mukaan on tärkeää tukea nuorta, kun hän joutuu olemaan erossa perheestään (Mikkonen 2001, 2). Tuloksistamme nousi kuva, että haastatellut nuoret pitivät asumisohjaajaa turvallisenä ja luotettavana aikuisena. Niinpä tehostettu asumisohjaus on tärkeässä asemassa, kun juuri täysi-ikäistynyt tai vielä alaikäinen nuori muuttaa ensimmäiseen omaan asuntoonsa. Asumisohjaaja tukee nuorta esimerkiksi hänen asioidessaan virallisten tahojen kanssa.

Maahanmuuttajanuoret Suomessa 2009 – tutkimukseen haastateltiin virolais-, venäläis- ja somalitaustaisia tyttöjä ja poikia. Julkaisun mukaan maahanmuuttajanuoret eivät usein koe olevansa ”suomalaisia” nuoria. Tausta nähdään erityisyytenä ja rikkautena, ja maahanmuuttajuus koetaan pysyvänä olotilana. Usein nuoret haluavat kouluttautua ja tutustua erilaisiin kulttuureihin. Kotiutuminen nähtiin pitkänä prosessina. Maahanmuuttajanuorilla oli usein vahva kulttuurinen identiteetti. He olivat kokeneet rasismia ja ennakkoluuloja, ja pelkäsivät tulevaisuutta leimatuiksi. Kynnys muuttaa pois Suomesta oli tutkimuksen mukaan matala. (Taloudellinen tiedotustoimisto i.a.)

Myös meidän haastattelemamme nuoret suhtautuivat positiivisesti kouluttautumiseen ja kulttuuriin tutustumiseen. Tuloksista nousi uuteen kulttuuriin sopeu-

tumisessa tukeminen, johon liittyi kulttuureihin liittyvä vuorovaikutus asumisohjaajan kanssa. Asumisohjaajan kuvaukset suomalaisesta kulttuurista helpottivat nuoren sopeutumista. Haastattelemamme nuoret olivat kohdanneet ennakkoluuloja, mutta ne eivät nousseet merkittävästi esille. Kulttuuri-identiteetti nuorilla näkyi vahvasti. Jokainen kertoi elävänsä sen maan kulttuurin ja tapojen mukaisesti, mistä oli kotoisin.

Suomen Pakolaisavun toteuttamassa KOTILO- projektissa on kehitetty viiden vuoden ajan välineitä monikulttuuristen asuinalueiden asumisviihtyvyyden parantamiseen. Projektista muodostuneessa julkaisussa kuvataan ammattilaisena toimivien asumisen tukijoiden sekä maahanmuuttajien kokemuksia asumisen arjesta. Asumisneuvonta nähdään tärkeänä asiana, johon voivat osallistua ammattilaisten lisäksi tutut ja naapurit. Uudessa tilanteessa ohjeistusta tarvitaan kipeästi. (Suomen Pakolaisapu ry, i.a.) KOTILO-projektin tulosten tavoin meidän opinnäytetyömme tuloksista nousi esiin ohjauksen merkitys. Asumiseen liittyvät käytännön asiat ovat elämään kuuluvia perusasioita. Erilaisesta kulttuurista ja yhteiskunnasta tulevalle alkuun pääseminen on haastavaa. Näyttää siltä, että tehostettu asumisohjaus tukee vahvasti sopeutumista uudessa tilanteessa.

8.3 Jatkotutkimushaasteet

Opinnäytetyön tuloksista välittyi, että tehostettua asumisohjausta saaneet nuoret olisivat erityisessä asemassa. Jatkotutkimuksena voitaisiin verrata niiden nuoren kokemuksia, jotka ovat saaneet tehostettua asumisohjausta niiden nuorten kokemuksiin jotka eivät ole saaneet tehostettua asumisohjausta. Nuori-soasuntoliitolla on paikallisyhdistyksiä eri puolilla Suomea. Asumisohjauksen eroja eri kaupunkien välillä voisi myös tutkia.

Tulosten perusteella jatkotutkimushaasteiksi voisi nostaa myös seuraavia kysymyksiä: Saavatko maahanmuuttajanuoret tarpeeksi psykososiaalista tukea uuteen kulttuuriin sopeutumisessa? Millaista on sopeutua vieraaseen kulttuuriin alaikäisenä ilman huoltajaa?

Opinnäytetyössämme uuteen kulttuuriin sopeutumisessa nousi esiin sosiaalisten suhteiden merkitys. Tutkimuksen aiheena voisi olla, millaiset sosiaaliset suhteet edistävät nuoren sopeutumista uuteen kulttuuriin.

Maahanmuuttajien sopeutuminen uuteen kulttuuriin avaa mielenkiintoisia tutkimushaasteita. Haastatteluissa rivien välistä nousivat esille mahdolliset sukupuolierot sopeutumisessa. Vaikutti siltä, että sopeutuminen olisi pojille vaivattomampaa kuin tytöille. Olisi mielenkiintoista tietää, vaikuttavatko lähtömaan kulttuurille tyypilliset sukupuoliroolit sopeutumiseen ja kotoutumiseen.

LÄHTEET

- Alho, Olli; Raunio, Aino & Virtanen, Matti 1988. Ihminen ja kulttuuri. Julkaisuja nro 72. Helsinki: Vientikoulutussäätiö.
- Allardt, Erik 1983. Suomen kulttuurielämä yhteiskunnallisista kehitysedellytyksistä. Teoksessa Risto Kivelä (toim.) 80-luvun kulttuuripolitiikan näköaloja. Opetusministeriö. Helsinki: VAPK, 19-27.
- Christensen, Pia & James, Allison 2000. Introduction: Researching Children and Childhood: Cultures and communication. Teoksessa: Pia Christensen & Alan James (toim.) Research with children. Perspectives and practices. Lontoo: ReutledgeFalmer, 1-8.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino, Jyväskylä
- Euroopan muuttoliikeverkosto i.a. Yksintulleet – näkökulmia ilman huoltajaa maahan saapuneiden lasten asemasta Suomessa. Viitattu 21.1.2012.
http://www.emn.fi/files/44/Artikkeli_yksintulleet_24062009_FINAL.pdf
- Gothoni, Raili & Jantunen Eila 2010. Käsitteitä ja käsityksiä diakoniatyöstä ja diakonisesta työstä. Tampere: Juvenes Print Oy.
- Hall, Stuart 2003. Kulttuuri, paikka, identiteetti. Teoksessa Mikko Lehtonen & Olli Löytty (toim.) Erilaisuus. Tampere: Vastapaino.
- Harinen, Päivi & Ronkainen, Jussi 2010. Uusi tuuli puhaltaa, painaa pilviin juuret. Monikulttuuriset nuoret ja kulttuurisen erilaisuuden puolutus. Teoksessa Tuomas Martikainen & Lotta Haikkola (toim.) Maahanmuutto ja sukupolvet. Tuomas, Martikainen & Lotta, Haikkola(toim.) Helsinki: Hakapaino.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus kirja.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

- Husein, Muhammed 2011. Yhtä erilaiset, Islam ja suomalainen kulttuuri.
Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Teos.
- Keränen, Heikki & Sami Rontti (toim.) 2010. Pohjois-Pohjamaan
maahanmuuttostrategia 2015. Joutsen Median painotalo Oy. Oulu
- Kotila, Heikki 2003. Spiritualiteetti - ajankohtainen näkökulma. Teoksessa Seppo
Häyrynen, Heikki Kotila & Osmo Vatanen (toim.) Spiritualiteetin
käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta
9.4.1999/493. Viitattu 20.2.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990493>
- Liebkind, Karmela 1998. Etnisten ryhmien identiteettineuvottelut. Teoksessa
Anja Lahikainen & Anna-Maija Pirttilä-Backman (toim.) Sosiaalinen
vuorovaikutus. Helsinki: Otava, 100-119
- Liebkind, Karmela 1994. Maahanmuuttajat ja kulttuurien kohtaaminen.
Teoksessa Kulttuurien kohtaaminen Suomessa. Helsinki:
Hakapaino Oy, 21-49.
- Liebkind, Karmela 1988. Me ja muukalaiset. Ryhmärajat ihmisten suhteissa.
Helsinki: Painokaari.
- Maahanmuuttovirasto i.a. Maahanmuuttoviraston tilastot. Viitattu 15.9.2011
<http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?path=2761#6>.
<http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?article=1945&search=true>
- Mikkonen, Anna 2001. Ilman huoltajaa Suomeen tulleiden pakolaisnuorten
sosiaaliset verkostot, arki ja asuminen. Pro gradu- työ. Viitattu
12.10. 2011.
http://www.migrationinstitute.fi/pdf/Anna_Mikkonen.pdf
- Mikkonen, Anna 2005. Työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat
maahanmuuttajat: kokemuksia kotouttamistoiminnasta. Teoksessa
Anne Alitolppa-Niitamo, Ismo Söderling & Stina Fågel (toim.)
Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden
kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki:
Väestöliitto.
- Moalin, Mohamed 2005. Islam ja perhe. Teoksessa Anne Alitolppa-Niitamo,
Ismo Söderling & Stina Fågel (toim.) Olemme muuttaneet.

Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto.

Nykänen, Pirkko 2010. Ilman huoltajaa Suomeen tulleiden turvapaikanhakijataustaisten nuorten ohjauksen haasteet. Ehjä ry:n tuetun asumisen ohjaajien näkökulmia. Opinnäytetyö. Viitattu 12.10.2011.

<http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/20957/Ilmanhuo.pdf?sequence=1>

Opetusministeriö 2007. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007-2011. Helsinki: Opetusministeriö.

Oulun kaupunki i.a.a. Sosiaali- ja terveystyöpalvelut, maahanmuuttajapalvelut. Viitattu 20.2.2012.

<http://www.ouka.fi/sote/maahanmuuttajat/index.html>

Oulun kaupunki i.a.b. Opetustoimi, Erityisen tuen keskus, Maahanmuuttajanuorten ohjaushanke MANO 2010. Maahanmuuttajanuorten ohjaushankkeen väliraportti 2010. Viitattu 12.10. 2011.

http://www.ouka.fi/mano/pdf/MANO_raportti_2010_net.pdf

Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistys ry i.a.a. Viitattu 12.10.2011.

<http://www.osna.fi/>

Oulun seudun nuorisoasuntoyhdistys ry i.a.b. Viitattu 12.10.2011.

Perehdytyskansio.

Pakolaisneuvonta ry 2010. Edustajana turvapaikkamenettelyssä. Opas alaikäisen turvapaikanhakijan edustajalle. Internet-julkaisu. Viitattu 21.1.2012. AT-Julkaisutoimisto Oy, Helsinki.

<http://www.migri.fi/download.asp?id=edustajan+opas;1878;%7B38FADDA7-E932-4FDB-90E2-F6D63C5FA058%7D>

Pietikäinen, Sari; Duffa, Hannele & Laihiala-Kanniainen; Sirkka 2002. Kieli, kulttuuri ja identiteetti - ääniä suomenniemeltä. Teoksessa Moniääninen Suomi (toim.) Sari Pietikäinen; Hannele Duffa & Sirkka Laihiala-Kanniainen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Strandel, Harriet 2010. Etnografinen kenttätyö: Lasten kohtaamisen eettisiä ulottuvuuksia. Teoksessa Hanna, Lågström; Tarja, Pösö; Niina,

- Rutanen & Kaisa Vehkalahti (toim.) Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 92-109.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.a. Diakonia on kirkon perustehtävä. Viitattu 17.10.2011.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=ContentCB179>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.b Monikulttuurisuus ja etniset vähemmistöt. Viitattu 17.10.2011.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content4C8EDA>
- Suomen Pakolaisapu ry i.a. Meillä kotona. Asumisen arkea Suomessa ja maailmalla. KOTILO-projekti 2010. Toimittanut Kati Pietarinen.
http://www.pakolaisapu.fi/files/1018/Meilla_kotona_net.pdf
- Taloudellinen tiedotustoimisto i.a. Maahanmuuttajanuoret Suomessa 2009. Viitattu 12.10.2011.
<http://www.tat.fi/Tutkimukset/Maahanmuuttajanuoret-Suomessa>
- Thors, Astrid 2011. Kotoutuminen on avain onnistuneeseen monikulttuurisuuteen. Viitattu 12.9.2011. Suomen sisäasiainministeriön verkkojulkaisu.
<http://www.intermin.fi/intermin/bulletin.nsf/vwSearchView/8016B3AADAAA1B21C22578370038F160>
- Ulkomaalaislaki 30.4.2004/301. Viitattu 21.2.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>
- Verkuyten, Maykel 2005. The Social Psychology of Ethnic. 74-75. Identity. Viitattu 20.2.2012.
http://lutung.lib.ums.ac.id/dokumen/ebooks/psikologi/The_Social_Psychology_of_Ethnic_Identity__European_Monographs_in_Social_Psychology_.pdf
- Vilka, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Keuruu.
- Villa Victor i.a. Kansainvälinen toimintakeskus. Viitattu 20.2.2012.
<http://www.ouka.fi/villavictor/>
- Yuval-Davis, Nira 1999. What is Transversal Politics? Viitattu 21.2.2012
http://www.amielandmelburn.org.uk/collections/soundings/12_94.pdf

LIITE 1: Teemahaastattelun runko

TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

TAUSTATIEDOT

Mistä olet kotoisin? Milloin tulit Suomeen? Miltä tuntui tulla Suomeen? Mikä oli vaikeaa? Mikä oli helppoa? Millaista kotoutuminen oli? Mitä teet nyt Suomessa?

MUUTTO OSNALLE

Milloin muutit OsNan asuntoon? Mistä muutit? Miltä se tuntui? Miltä tuntui asua yksin omassa asunnossa? Mikä oli helppoa? Mikä oli vaikeaa? Tuntuiko joku asia pelottavalta, mikä?

ASUMISOHJAUS

Mitä tehostettu asumisohjaus on? Milloin asumisohjaus alkoi? Mitä teitte asumisohjauksen alussa? Mihin sait apua? Millaisiin asioihin olet saanut tukea? Mihin tarvitsit apua kun muutit omaan asuntoon? Kuinka usein tapasit asumisohjaajaa? (Montako krt/vko) Missä? Mitä teitte yhdessä? Mitä olet oppinut asumisohjauksessa? (Laskujen maksu, raha-asiat, kaupassa käynti, vuokran maksu, viranomaisasiat) Millä tavalla asumisohjaus vaikutti arkeen? Kuinka pitkä asumisohjaus on sinun mielestä hyvä? Olisitko tarvinnut jossain enemmän apua? Missä? Haluaisitko muuttaa asumisohjausta jotenkin? Miten? Miten asumisohjaus on vaikuttanut kotoutumiseen?

KIELI

Millaista suomen kielen opiskelu on ollut? Miten opit suomen kieltä? Mikä on ollut helppoa? Mikä on ollut vaikeaa? Ymmärsitkö, mitä asumisohjaaja sinulle puhuu? Minkälaisia vaikeuksia kieli aiheuttaa? Onko kielitaidon puute vaikuttanut asioiden hoitamiseen? Miten asumisohjaaja voisi auttaa sinua kielen kanssa?

KULTTUURI JA USKONTO

Millainen kulttuuri Suomessa on? Entä sinun kotimaassasi? Vaikuttaako sinun kotimaasi kulttuuri sinun elämääsi täällä? Onko asumisohjaaja ottanut sinun kulttuurisi huomioon? Mitä uskontokuntaa edustat? Miten se näkyy sinun kotimaassa? Miten se näkyy Suomessa? Ymmärsikö asumisohjaaja sinun uskontoa? Kaipaisitko uskonnollista tukea? Miten Suomessa on hyvä elää?

SOSIAALISET SUHTEET

Onko sinulla kavereita Suomessa? Ovatko he suomalaisia? Entä samasta maasta tulleita tai muita ulkomaalaisia? Mitä teette yhdessä? Miten voi saada ystäviä? Miten asumisohjaaja voisi auttaa siinä? Vaikuttaako asumisohjaus omiin harrastuksiin ja vapaa-aikaan? Haluaisitko, että asumisohjaaja järjestäisi jotain tekemistä vapaa-ajalla?

TULEVAISUUS

Mitä sitten, kun asumisohjaus loppuu? Mitä haluat tehdä tulevaisuudessa?

MUUTA

Miten asumisohjausta voisi kehittää? Jos OnNalle muuttaisi uusi asiakas, mikä olisi tärkeää muistaa, kun hänellä alkaa asumisohjaus? Mitä muuta haluat sanoa? Jäikö joku kesken?

LIITE 2: Taulukko käytännön tuesta tehostetussa asumisohjauksessa

ALKUPERÄISILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS
"Oikeestaan puhu hitaasti, nii että mä ymmärsin." AB	Hitaasti puhuminen
"Koska he puhuivat ihan hiljaa tai he selville..." S "--joo hän ymmärtää minua ja minä ymmärrän häntä. minä ymmärrän hän ja hän minua, jos minä en ymmärrä hän selittää minulle." H	Asioiden selittäminen
"Tehtävien tekeminen ja oikeestaan tärkein asia se on mun mielestäni puhuminen" AB	Tehtävien tekemisessä auttaminen
"Joo keskustella minun kanssa" "Kun ohjaaja puhuu pitää heti ensin kuunnella ja ja pitää en tiedä puhua paljon." A	Keskusteleminen tavallisista asioista
"Öö...asumisohjaaja kertoi aina Suomesta paljon asiasta" AB	Suomesta kertominen
"Mä opin aina he tulivat uusi sana." S "...ja sanoja oppia että oppii suomen kieltä" A	Sanavaraston kehittäminen
"He auttavat mulle suomen kieli taito" S	Suomen kielen taidon tukeminen
"Öö...ohjaaja tutustui mulle miten maksetaan laskuja" AB	Tutustuminen yhdessä laskujen maksamiseen
"--vain laskun maksu menee vaikea sähköistä" AB	Sähkölaskun maksamisessa ohjaaminen
"Opin. Kaikkea. Se näytti mulle että miten pitää täyttää lasku täyttää paperi pankki, miten pitää maksaa laskuja pankissa." A "Sain apua kun kun pankista tuli esimerkiksi laskuja...mmm...ja mistä kaikista asioista." A	Pankkipapereiden täyttäminen yhdessä

<p>"Hän auttoi minua paljon asioissa. Hakemus paperi jotakin ja hän auttoi paljon asioita. mä pärjään yksin nyt. Jo tulee asioita minä soit- tan ohjaajalle. Joitakin asioita en osa, mä kysyin haluaisitko auttaa. hän auttaa sem- moisissa." H</p>	<p>Hakemuspaperien täyttäminen</p>
<p>"--kaikki ma..miten...(opin)kaikki mitä mä tar- vin. Opin miten täytetään jos mä haen jotain esimerkiksi rahaa Kelalta" AB</p>	<p>Kelan tukien hakeminen</p>
<p>" Tai jos mulle tarvii paperi tai sosiaalille tai Kelalle he auttavat mulle" S</p>	<p>Ohjaaminen hakemusten valitse- misessä</p>
<p>"--jos mulla tule postia, jos mä tarvin jotain aika tai jos mä haluan varata aika sosiaali- työntekijä tai lääkäriaika öö ohjaaja varasi mulle kokoajan" AB</p>	<p>Ajan varaaminen sosiaalityönteki- jälle tai lääkärille</p>
<p>"--mitä pitäisi puhua kertoa jos sinulla on asiaa poliisille" A</p>	<p>Yhteyden ottaminen poliisiin</p>
<p>"Joskus me käy sairaala" S</p>	<p>Sairaala-asiointi yhdessä</p>

PELKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA
Hitaasti puhuminen	Selkeä kommunikointi
Asioiden selittäminen	
Tehtävien tekemisessä auttaminen	Keskusteleminen eri asioista
Keskusteleminen tavallisista asioista	
Suomesta kertominen	
Sanavaraston kehittäminen	Sanavaraston laajentamisen tukeminen
Suomen kielen taidon tukeminen	
Tutustuminen yhdessä laskujen maksamiseen	Laskujen maksamisessa ohjaaminen
Sähkölaskun maksamisessa ohjaaminen	
Pankkipapereiden täyttäminen yhdessä	Pankkiasioiden hoidossa tukeminen
Hakemuspaperien täyttäminen	Hakemuksien täyttämässä ohjaaminen
Kelan tukien hakeminen	
Ohjaaminen hakemusten valitsemisessa	
Ajan varaaminen sosiaalityöntekijälle tai lääkärille	Virallisilla tahoilla asioinnissa tukeminen
Yhteyden ottaminen poliisiin	
Sairaala-asiointi yhdessä	

LIITE 3:Taulukko psykososiaalisesta tuesta tehostetussa asumisohjauksessa

ALKUPERÄISILMAUKSET	PELKISTETTY ILMAUS
"--joo hän ymmärtää minua ja minä ymmärrän häntä. minä ymmärrän hän ja hän minua, jos minä en ymmärrä hän selittää minulle." H	Asioiden selittäminen
"Oikeestaan puhu hitaasti, nii että mä ymmärsin."AB	Selkeästi puhuminen
"--joo mä kysyin joka kerta kun hän puhui koko. ja ajan. ja joka sanaa en ymmärtänyt niin kysyin ohjaalta. mitä se tarkoittaa ja ohjaajakin kysyi minulta että tiedän mitä se tarkoitti. joo kyllä. jos ymmärrän kyllä sitten mitä se tarkoitti." A	Ymmärryksen varmistaminen
"Öö...asumisohjaaja kertoi aina Suomesta paljon asiasta. – Suome...suomalaista yhteiskunta, miten on suomalainen yhteiskunta."AB	Suomalaisen yhteiskunnan kuvaaminen
"Hän, olen kertonut hänelle monta asiaa. Ja hän kysyi multa. Oikeesti, mulla oli, Minna oli mun läheinen ohjaaja, hän kysy jos hän, hän haluaa tietää jotain, mun kulttuurista hän kysyi suoraan. Oikeesti se on hyvä asia." AB	Läheinen suhde nuoreen
"Koska heillä on paljon maahanmuuttajia jotka on eri kulttuuri, he tuntee...he ymmärtävät kaikki" S	Nuoren oman kulttuurin ymmärtäminen
"Joo kyllä minä sanon että minulla on rukoushetki kesken." H "Öö, hän ei tuu juhla-aika. Hän tiesi että meillä on juhla. Hän sanoi, tänään teillä on juhla, mä sanoin joo, meillä on juhla." AB	Rukoushetkien tai juhla-aikojen huomioiminen asumisohjauksessa
"Joo, hän ymmärsi hyvin (uskontoa)." AB	Nuoren uskonnon ymmärtäminen

"He on auttanut mulle kaikki mitä mä tarvin apua" S	Riittävä apu
"---kaikki mulla oli parhainta" S	Henkilökohtainen huomioiminen
"Se on hyvä että joku kerta käy katsomassa mitä tapahtuu mitä siellä on mitä asiakas tekee. mun mielestä ei tarvi muuta apua. se riittää että kolme kertaa viikkoo että, ja vain yksi tunti tai kaksi tunti." A	Huolehtiminen

PELKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA
Asioiden selittäminen	Ymmärretyksi tuleminen
Selkeästi puhuminen	
Ymmärryksen varmistaminen	
Riittävä apu	Yksilöllisten tarpeiden huomioiminen
Henkilökohtainen huomioiminen	
Huolehtiminen	
Suomalaisen yhteiskunnan kuvaaminen	Kulttuureihin liittyvä vuorovaikutus
Läheinen suhde nuoreen	
Nuoren oman kulttuurin ymmärtäminen	
Rukoushetkien tai juhla-aikojen huomioiminen asumisohjauksessa	Uskonnon huomioiminen
Nuoren uskonnon ymmärtäminen	